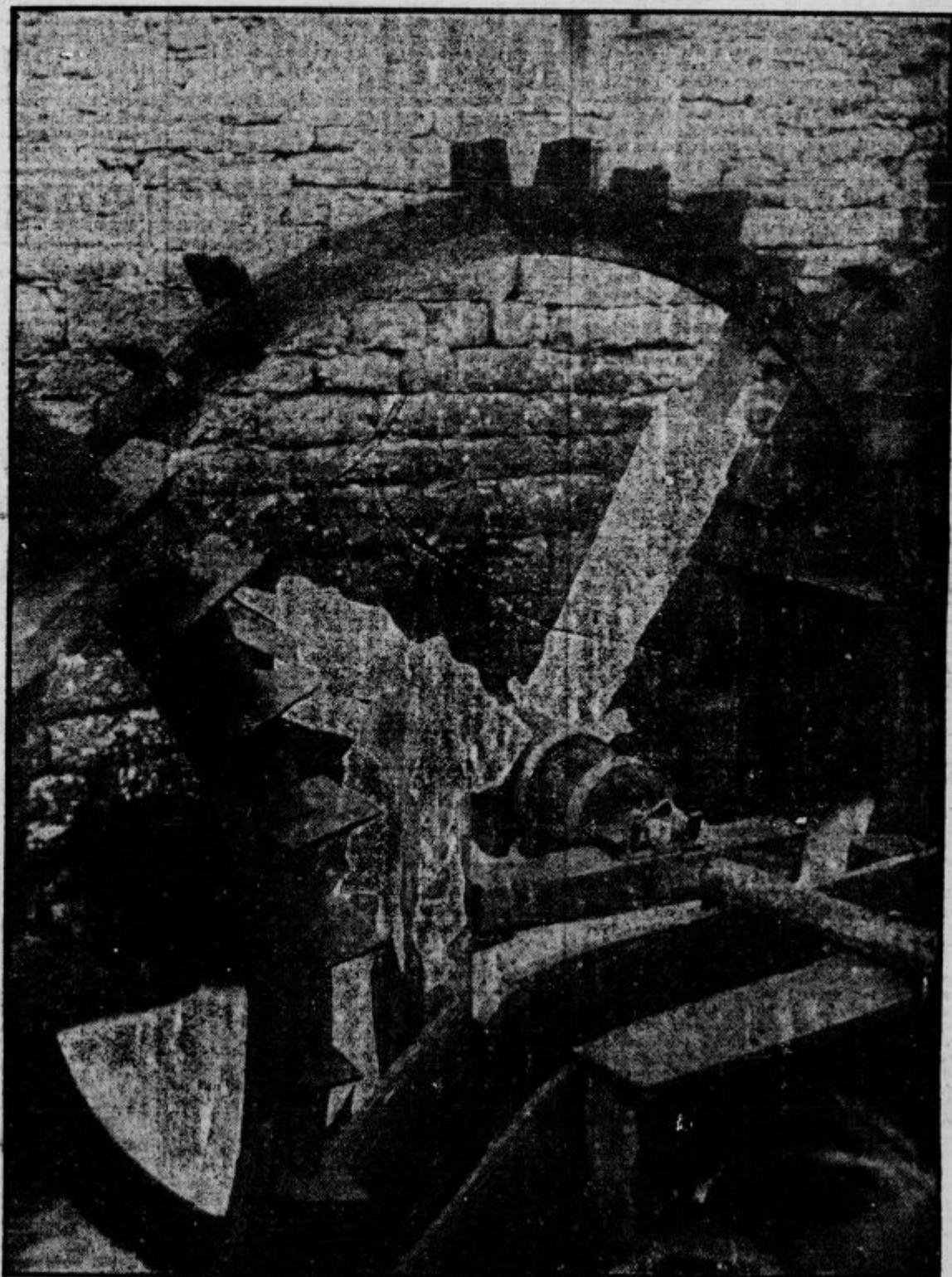

Domoljub

V Ljubljani 4. februarja 1942-XX

55 - Štev. 6

Kruta zima tudi mlinu ni
prizanesla. Z neizprosno
silo se je oklenil mrzli led
mlinskih koles in jih prisilil
k molku.

RAZGLAD PO SVETU

Voja poročila

Afrško bojišče: Italijanske in nemške čete so svoj veliki uspeh pri Agadabiu spretno razkrile proti zbiranju. Hudi pešeni viharji so skoraj vsa letališča Oai, da ni moglo kakor prejeto dni sodelovati s subsestskimi silami, vendar so nemško-italijanski oddelki uspeli pregoniti pobitega sovražnika in mu prizadejali velike izgube v ljudih in orožju. Samo v enem dnevu (24. januarja) je bilo uničenih ali zaplenjenih 96 tankov, 38 topov in številno drugo vojaško blago. Od 20. do 23. januarja so nemške in italijanske čete zaplenile 23 oklepnih vozil, 127 topov in 563 tovornih avtomobilov. Ob Cirenaiki so sila Oai eno sovražno križarko potopila, dve pa pokodovala, da sta morale sovražni bojni ladji v popravilo.

Italijansko nemško prodorance v Afriki se je ni končalo, temveč se uspešno nadaljuje. Uradno vojno poročilo iz 608. letvja, da je bil po hudih bojih zopet zavzet Benghazij. Pri napadu na neko postojanko v Džebelju se je Italijanom vdal cel indijski bataljon. Del iz pešene enote se morajo prepričati, da bi Italijansko-nemške čete ne nadaljevale s pritiskom na sovražnika, ki se umika proti zbiranju.

Zavzetje Benghazije je predmet navdušenih poročil v nemških in italijanskih listih. Veliki uspeh držav Oai v Afriki priznavajo tudi Angličani.

Skupine nemških in italijanskih letal so ponovno in z uspehom napade umikaloče se sovražne enote in zbirališča motoriziranih vozil in razna pristanišča in letališča na Malči.

Švicarski tisk na veliko pise o zavzetju Benghazije in pravi, da se iz tega dejstva lahko sklepa na končni razvoj dogodkov. Švedskemaka frusta je — po pisanih listih Tribune de Louzanne — najvažnejša v sedenji vojni in se ne more prikavati nobena reaktiv sedanjega velikega spora pred dokončno odločitvijo v Sredozemlju.

Evropsko bojišče: Nemško vrhovno poveljstvo poroča o nadaljevanju bojev na vzhodnem ruskem bojišču. Na južni obali Krime, kjer so Rusi ponovno poskušali z izkrcanjem svojih čet, je padlo v nemške in rumunske roke 940 mitraljev, 12 topov in 111 streljanih. Na bojišču pri Džensu so nemški in siloviti vojniki odšli ruske napade in s tem uspešno protinapadali. Na srednjem odseku se sovražnik se ved izražal brezuspešno napadati. Na severnem odseku so v teku hudi boji. V prostoru severozahodno od Kurla je dosegel protinapad nemških pehotnih in oklepnih enot po vzhodnem bojišču uspeh in so bili na tem istem ruskim oddelki uničeni proti vrstam.

Ob doveljšanju prevezne silnosti je imel Hitler, državni vodja Nemčije, veliki govor, v katerem se je dotikal tudi prihodnosti na ruskem bojišču. Poudaril je smiselno letalstvo in nemške pešote na vrstah. Omenil je vprašanje, pred katerim se stala vrhovno poveljstvo ob prihodu ruske zave, vrstne in preloži in naslednje odločitveni operaciji v priložnosti vojne. Kmalu teje vprašanja ni našel ruska vojska, temveč samo in edino našo hudi zmiki mezu.

En prav zaradi tega sem v tem trenutku hotel vati nase celotno odgovornost za ogromno nalogo in sem prevzel vrhovno poveljstvo vojske tudi zato, da bi bil čim bliže svojim vojakom, in s tega mesta hočem zagotoviti, da se noben sovražnik ne bo upognil. Najhujše je dejansko to, da nam zima je bila velika sovražnikovo upanje, ki pa se je podrla. V štirih mesecih smo priložili skrajno do Leningrada in do Moskve. Pretekli so drugi štirje meseci in nasprotnik je v tem času napredoval le za nekaj kilometrov in imal pri tem ogromne izgube v ljudih in vojaški potrebštinah. V malo tednih se bo na jug vrnila pomlad in ta pomlad bo potem prišla tudi na sever. Tla se bodo neizdane posušila in utrdila in tedaj bo naša vojska lahko obnovila velike operacije ter zadala sovražniku smrtno udarce. Naš vojak se popolnoma zaveda svoje premoči. Prehod iz razboja ofenzivne vojne v pozicijsko vojno se je posrečil. Kaj pomeni tistih malo kilometrov, ki so jih Sovjeti spet osvojili v primeri z ogromnimi ozemli, ki

smo jih osvojili mi in v primeri s tistimi, kar bomo še zasedli.

Vse ljudstvo je na mano povedati. Tudi ne morem reči, kdaj se bo vojna lahko končala. Gotovo je le, da bo leto 1942 leto velikih rmag.

Bojišča na Tihem oceanu. Japonci so se ponovno izkrcali na Malaj in Filipinih, kjer potekajo težki boji zlasti na polotoku Batanga. Spine na Batango so premaknili, zato pesek preprečuje silovito uporabo motoriziranih oddelkov. Zategadelj se na tem odseku spreminjajo boji v posamične pretepe in spopade.

Med izkrcavanjem operacijami v Balik Papanu so japonske bojne ladje, ki so spremljale prevoze čet, imele silovite spopade z nasprotnikovimi rušilci in podmornicami v morju okoli Malakassar med Borneom in Celebesom. Ena nasprotna podmornica je bila potopljena, štirje japonski prevozi parniki pa so — po japonskem uradnem poročilu — ali za dan. Ameriška poročila o potopitvi večjega števila japonskih ladij v tej omini in vstopitvi 30 tisoč japonskih vojakov, so zlagana, pakuje Japonci.

Polotopi na Malemskem polotoku je sedaj nekako slediti. Postojanke vzhodnega oddelka so ostale po japonskih poročilih neizpremenjene. Na srednjem bojišču Japonci napadajo sovražnikovo postojanko in so se strli odpor v prvih angleških vrstah. Tretji japonski oddelki napreduje ob felemziki progi pri Sedenski, četrti oddelki nadaljuje pohod v odseku pri Demutu.

Po zadnjih vesteh so se japonske kopne sile s sodelovanjem pomorskih sil izkrcale pri Pamangkatu na zahodni obali nizozemskega Bornea. Druge japonske kolone so zavzele letališča Ledo, 22 kilometrov jugovzhodno od mesta Sangana na zahodni obali nizozemskega Bornea.

Zmaga obramba Singapure vedno bolj popušta zaradi močnega japonskega bombardiranja štirih angleških letališč v trdnjavi. Angleški letalci se zadnje dni le redko spuste v boj z napadajočimi japonskimi letali. Zaradi japonskega prodorance se je prebivalstvo Singapure za trikrat povečalo in šteje trdnjavsko mesto še 3 milijone prebivalcev. V mestu so zaradi tega velike težave s prehrano. Japonci so zasedli Kula in se tako približali Singapuri s severne strani na 15 milj.

Novice iz Birme trdijo, da so japonski oddelki dosegli vzhodni breg reke Salween in da tam potekajo siloviti boji z angleškimi četami.

Še nekaj novic

Otok Timor, severno od Avstralije je deloma portugalska posest in je važno oporišče v tihomorskem Malajskem otočju. Po izbruhu vojne so zasedli portugalski del Timorja avstralske čete. Portugalska je odgovarjala in tako je prišlo te dni do sporazuma, po katerem se bodo avstralske čete umaknile in bo Timor zasedla portugalska posadka, ki se je v spremstvu bojne ladje odcepila na določeno mesto.

Na severnem Irskem se je zgodilo pred kratkim nekaj posebnega: izkrcalo se je v svobodni irski državi — ameriške čete. Pred temi je že prišlo precejšnje število strokovnjakov za razna orožja. Ti ameriški strokovnjaki so tam pripravili oporišča in bivališča za ameriško vojsko. Nabhote prireja Sloveku na misli: Zakaj pošljijo Amerikanci svoje čete rajši v Evropo kakor na Filipine, ki jih ogražajo Japonci?

Letoklaja zima na Švedskem je tako huda, da so vremenski zavodi iz letopisov ugotovili, da je bilo samo leto 1729 na švedskem tako mrzlo, kakor je letos. Zaradi mrza vozijo vlaki na Švedskem z velikanskimi zamudami.

Nemške priprave za spomladanski nastop. Vse vojskove se drže za pripravljajo za odločilne, velike boje, ki se bodo predvidoma začeli spomlad. Posebno širokopoterna je v tem pogledu Nemčija, zakaj ni gre, kakor je v zadnjem govoru izrazil državni vodja Hitler, za življenje ali smrt. Nemci pripravljajo nove vojaške oddelke in novo, močnejše orožje. Sedanji nemški oficir ne predstavlja samo moča, ki v boju druge vodi, ampak tudi sam sodeluje pri nanadnih. V posebnih silah

se ute in urijo bodoči nemški lastniki. Čeprav so to sami mladi govorci lastniške šole, vendar nosi še velina med nimi na prvih kakšno odlikovanje. Sedaj vsi bodoči lastniki so že prestali vojaški krst na bojnih Poljske, na Norveškem, v Franciji, na Balkanu in zdaj na ruskem bojišču. Njih geslo je: Napadati, vedno samo napadati... Ko bo nemška vojska zafala v odločilnem vojaškem nastopu, bo vrila po konfani rimi na bojišču polne milijone novih vojakov. (Guido Tonella.)

Madžarska desetletja za izboljšanje kmetijstva. Madžarska vlada je izdelala desetletni načrt za izboljšanje kmetijstva, za kar namerava porabiti 1 milijardo pengő. Zlasti nameravajo izvesti velika izboljševalna dela, nadalje povečati število glav goveje hvine na 7 milijonov, konj od 3 na 5 milijonov. V zvezi s tem vsebuje načrt tudi namen, povečati v izredni meri število vseh vrst kmetijskih sol.

Proti novim sovjetskimi tankom, ki so jih Rusi začeli uporabljati pred štirimi tedni, so menda iznašli v Nemčiji novo orožje. Gre za topovsko kroglo, ki bo prebila steno novim sovjetskimi tankom, za katere so Rusi trdili, da so neranljivi. Smo zelo radovedni, kako se bo nova iznajdba pokazala v praksi.

55.000 ha znaša površina jezer, v katerih Nemci sedaj vgrajajo krape, ki so Nemcem najbolj priljubljena riba.

42 radarjev je bilo te dni ubitih. 31 pa ranjenih, pri nesreči v rudniku Saint Etienneu v Franciji.

Argentina se ni pristala na prekinitve odnosov z Japonsko, Nemčijo in Italijo.

Kruške karte je uvedla tudi Romunija; odrasli prebivalci dobi 300, tečaj pa 600 gramov kruha na dan. Dva dni v tednu se kruh ne sme peči in je predvidena kot nadomestek polenta.

V starosti 82 let je umrl v bolgarski Sofiji general Petrov, ki je bil svoj čas dvakrat predsednik vlade in dvakrat vojni minister.

Poostrene odredbe za štednje s električnim tokom so izdali v Švici.

Te dni je padel sneg tudi v italijanskem Napolju, kar je nekaj izrednega.

Polar je izbralil te dni v delavnici za pozničanje v Milano. Samo 80.000 lir škodi.

V Franciji primanjkuje tobaka, zato bodo začeli v kratkem prodajati tobakno mešanico, v kateri bo pravega tobaka samo manjši del, drugi večji del bo tvorilo drugo listje.

Popelnsoma razpredana je Ducejeva knjiga »Govorim z Brunom«, čeprav so jo natiskali v 105.000 izvodih.

133 milijonov zavezkov bojiščnih pošiljk je odpravila one dni na fronto nemška pošta.

126 primerov pegastega legarja v Nemčiji in 138 primerov v zasedenih vzhodnih deželah je bilo v zadnjem času, je izjavil nabelnik osrednjega zdravstvenega urada v Berlinu.

7891 knjig je izšlo v preteklem letu v Češkomoravskem protektoratu. Dobra polovica knjig je znanstvenih. V nemščini je izšlo 373, v ukrajnščini 20, v ruščini 10 knjig.

19.000 let bi morali šteti do bilijona, je izražal nedavno strokovnjak, ki ima za take stvari veselje in čas.

Bredolom je dolžela velika ladja, ki je plula preko Donave med bolgarskim Gjorgijevom in Ručukom; 17 potnikov z nekim bolgarskim diplomatom se je rešilo na ledeno ploščo, s katere so jih spravili po 10urnem čakanju.

Razstava nemške knjige so otvorili te dni v bolgarski Sofiji; razstavljenih je nad 3000 knjig.

Vsi moški od 18. do 66. leta se morajo vpisati v mobilizacijske spiske v Novi Zelandiji.

Ce bi se stal led v Grenlandiji na skrajnem severu, bi vsa svetovna morja narasla za dobrih osem metrov, so izražali te dni strokovnjaki.

Nad 100 milijonov ton goriva bodo dajali letno petrolejski vrelci, ki so jih dolejš zasedli Japonci.

250.000 belgijskih delavcev je dolejš pristo-voljno zaposlenih v nemški industriji.

Kruh iz enotne moke so pričeli z onim pone-delkom peči tudi v Vatikanu, ki nima niti 1000 prebivalcev.

900 milijonov hektarov gozdov ima Rusija, torej tretjino vseh gozdov na svetu.

ŠKRAPČEVI

(Dalje.)

V vasi je bilo le nekaj luči. Večina hiš je imela zastrta okna. Iz gostilne se je ne dolgo prej čula vesela pesem in vrisk in smeh. Zagodel je tudi bas in še drugi instrumenti. Uho je pogrešilo klarinet, saj je manikal Nace.

Tine je zagledal v bližini cipres temno postav. »O, Tine! Dober večer! Iz mlina se vračate?«

»Da. Zamudil sem se, ker žito še ni bilo zmlato. Zato sem počakal.«

»Ko nalašči! Kaine, da boste tako dobri in boste vzeli tole lončnico na voz,« ga prijazno poprosi Nace. »V mojem imenu jo dajte vaši Nani kot vezilo! — Ampak, drugi naj ne vedo za to!«

»Storil bom, kakor želiš. Nana je res dobro in pošteno dekle.«

Tine je ob ovinku na vrtno pot ustavil konja in na vrtu, ob deblu stare rožmarinke odložil košato lončnico. Bil je gorenjski nagelj z deveterimi krvavo rdečimi cvetovi.

Tine je peljal dalje in se končno ustavil pred kaščo. Janez mu je pomagal izpreči Belčka, sam pa je znosil težke vrče v kaščin predal. Janez mu je povedal, kako so Nani lepo godli in peli.

Tine, ki je bil pri hiši še enkrat toliko let, kolikor jih je štela Nana, je bil žalosten, ker pri godovni slovesnosti ni bil navzoč, saj petje tako rad poslušal, še rajši pa sam poje.

Na Nana se je spomnil že v mlinu. Namenil se je, da ji bo tudi on voščil še nocoj vso srečo. Rekel ji bo takole: »Nana, kar si sama najboljši želiš, ti iz srca voščil stari Tine!«

Šel je preko dvorišča, Nana pa prav tedaj k vodnjaku po škaf vode. Srečala sta se pod ožaganim divjim kostanjem sredi prostornega dvorišča.

»Nana! Nekaj imam zate! Nekdo ti je poudaril krasen nagelj.«

Nana se začudi: »Odkod nagelj?«

Tine ves vzradošen reče: »Uganil! Malo pomisli, kdo iz vasi te rad vidi!«

»Tine, ne morem reči! Saj veste, da je v vasi več fantov, revnih in bogatih.«

Tine nadaljuje: »Ali naj ti nagelj semkaj prinesem?«

»Prinesite ga, prosim, pa ga pustite na dvoriščni mizi. Dokler ne gredo naši spet, je boljše, da počaka tam!«

Družina je odšla k počitku. Nana je pomivala skledice minule večerje, Tine je napojil pohlevnega Belčka.

Nato je Tine prinesel v kuhinjo lončnico. Nana rdeči nagelj ogleduje. Tine šteje! »Eden, dva, tri... devet bujnih cvetov, precej odprtega popja in še nekaj nabreklih popkov in svetlih bunčic...«

Nana se čudi: »Od kod to? Ne vem. Ne razumem? Kdo...?«

»Smrekarjev Nace!«

»On?«

V Naninem srcu je prečudno zaigrala pesem prave ljubezni; Smrekarjev Nace je njen izvoljenec, njen ženin, bodoči mož, zet na Škrabčevini.

Došla noč ji je bila za premišljevanje. Ura je odbila eno, a Nana še ni zatislila očesa. Ceden fant je Nace. Vedela je, da ga njen oče zelo ceni. Tudi materi je všeč. Starši so mu določili primerno doto. Če se odloči zanj, bo prav tudi starem na obeh straneh.

Na Miklavževo je Nana spolnila petindvajseto leto. Ta dan je šla k maši. Posvetovati se je hotela z Bogom, zakaj zakon sega preko groba.

Bil je sveti večer. Nebo je bilo polno zvezd. Med njimi je veslala srebrna luna. Hrib in dol sta bila zavita v težko sneženo odejo. V Poljani je zvonilo. In tam daleč so zapeli zvonovi v Smarju, milo in otožno, kot pojo samo na sveti večer. Kako nepopisno lepa je morala biti tista prva sveta noč!

Konec Poljane se je raztezal gozd. Ob njem je bil tolmun. V vodi si ob jasnih nočeh lahko jasno videl z zvezdami posut nebesni svod. Kakor več drugih, se je tudi Nana napotila s sedovo Tinko k tolmunu, da zve za svojo usodo.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Sprejemamo naročnike

tudi le za drugo polovico

„Slovenčeve knjižnice“

ki jo bomo začeli z najlepšo slovensko pastirsko povestjo našega znanega pisatelja Janeza Jalena in ki bo bogato ilustrirana

OVČAR MARKO

Vsi, ki so že naročeni na „Slovenčeve knjižnice“, bodo poleg 24 knjig dobili za nagrado 25. knjigo „Veliki beli molk“ zastoj.

Vsak kdor pa se naroči sedaj na drugo polovico „Slovenčeve knjižnice“ (zvezek 13-24), bo dobil to znamenito 25. knjigo (za te, ki bodo naročeni le na drugo polovico „Slovenčeve knjižnice“ je to 13. knjiga) za doplačilo 5.- L.

Oni pa, ki niso naročeni ne na vso, ne na drugo polovico „Slovenčeve knjižnice“, bodo pa mogli to knjigo „Veliki beli molk“ dobiti samo za ceno 20.— L.

Ta knjiga bo nenavadno bogato ilustrirana z rizbami, ki so povzete iz eskimskih pokrajin in tamkajšnjega življenja - pokrajin velikega belega molka.

Postanite torej naročnik vsaj druge polovice „Slovenčeve knjižnice“! Bogate knjige stanejo vsaka le 5.- L.

BEKLE Z BISERI

ki bo izšla namesto napovedane 8. knjige „Slovenčeve knjižnice“ v kratkem, bo lepo ilustrirana. Ilustracij bo kakih 20. To bo prva ilustrirana izdaja te knjige v slovenščini. Prav tako bo lepo ilustrirana ena najboljših naših mladinskih povesti, ki se lahko stavi ob stran znanim mladinskim povestim iz svetovne literature

TONCA IZ LONCA

ki jo je spisal Dr. Joža Lovrentič, in v kratkem izide. Tudi senzacionalni opis potovanja pisatelja Osendowskega po Mongoliji in skrivnostnem Tibetu, ki bo izšel v knjigi pod naslovom

Ljudje, živali, bogovi

bo opremljen s številnimi ilustracijami, ki bodo ponazarjale in krasile napeto vsebino.

Ne odlašajte niti trenutka, ampak takoj naročite vsaj drugo polovico „Slovenčeve knjižnice“, ki Vam za današnji čas nudi tako lepo in vredno razvedrilo!

Vsa naročila sprejema Uprava „Slovenčeve knjižnice“, Ljubljana, Kopitarjeva 6 ali pa tudi naši zastopniki po farah.

Kaj je NOVEGA

d Za novega predsednika Vzemne zavarovalnice je bil soglasno izvoljen dosednji podpredsednik g. profesor Janko Mlakar.

d 80 letnico rojstva sta obhajala te dni v Rakitnici pri Ribnici Trdan Janer in njegova žena Neža. Na mnoga leta!

d Do 10. marca morajo imeti vse osebe moškega spola, stare od 15 do 50 let, osebne izkaznice, ki jih bodo na prošnjo prizadetih izdajale občine.

d Hudo je obolel bivši poslanec Jožef Goštinčar iz Višmarjev. Molimo zanj!

d Po novem zakonu ljubljanske škofije je sedež dekanije Višnja gora, ne več Šmarje. Sedanja dekan je g. Janez Hladnik, župnik v St. Vidu.

d Krušni listki za vojake na dopustu. Vsi vojak, ki jim je dovoljen dopust do pet dni, bodo dobili od svojega poveljstva posebne krušne listke, s katerimi bodo lahko kupili kruh v kateri koli pekarni v državi.

d 3009 vajencev obeh spolov je sedaj v Ljubljanski pokrajini.

d Had mrar je več dni vladal po svetu in tudi v naši pokrajini. V Ljubljani je dosegel 25, na Barju 30, po nekaterih dolenskih krajih pa celo nad 30 stopinj pod ničlo.

d Konjsko meso. Pristojno ministrstvo je odobrilo za konjsko meso sledeče cene: v I. skupini konji po 5,50 lire, osli, mule in mezi po 4,90 lire za kilogram live teže. V II. skupini konji 4,70 lire, osli, mule in mezi 4,10 lire. V III. skupini konji 3,90 lire, osli, mule in mezi 3,30 lire.

d Razrešen je bil te dni občinski odbor občine Planina z županom Francem Sirco na čelu. — Za novega izrednega komisarja je bil imenovan g. Lenassi Karel.

d Za sušilnice in predelovalnice sadja se je na ononedeljskem občnem zboru zavzela viška podružnica sudijskega in vrtnarskega društva.

d V novomeški pokrajinski bolnišnici je bilo v letu 1941 282 porodov in 289 rojstev. Rodilo se je 142 fantov in 141 deklet. Bilo je 7 parov dvojčkov, 30 mrtvorjenih in 10 umrlih.

d 23.161 bolnikov je sprejela lanske leto ljubljanska bolnišnica; umrlo jih je 594.

d 25 let je uspešno vodi Društvo hišnih posetnikov v Ljubljani g. Ivan Frelih. Čast mu!

d Zadruga zveza v Ljubljani je imela nedavno svojo glavno skupščino. Na ozemlju ljubljanske pokrajine ima zveza sedaj 238 udeležencev zadrug.

d Ob Adrijii je padlo te dni živo srebro na 10 stopinj pod ničlo. V vasi nad tržaškim mestom so imeli celo 30 stopinj pod ničlo.

d Najstarejši mož svetokriške župnije, Janer Sedmak, p. d. Berinov, je umrl 13. januarja v 69. leto svojega življenja. Kupčeval je z raznovrstnim manufakturnim blagom, ki ga je hotel prodajati po naši deželi. Zato je bil zelo znan. Zadnja leta je opešal in je bival doma v svojem rojstnem kraju. Naj počiva v miru!

d Obveznikom za oddajo živine. Dogoni živine za zakol v Ljubljano bodo oddajali skoraj vsak teden ob sredah tako, da bosta v 14 dneh prišli na vrsto obe skupini občin. Na teh dogodkih bodo tudi še nadalje redno prevzemali teleta in prašiče. Kolikor je bilo mogoče, je bil dosejel obveznikom dogon oddat, a oddaj v drugi polovici obvezne dobe bo oddaja strožja, ker bo moral vsak obveznik oddati vso predpisano mu množico živine. Količina oddaje se je sedaj povzela za 5%, to je za četrtino dosežane obveznosti. Zato bo zdaj vsak obveznik dobil nov beli listek s navedbo vrzanka, koliko je še dal, koliko mora še dati, in kateri mesec pride na vrsto zaradi pravilne razdelitve oddaje.

d Nov cenik za meso. Pristojna oblast je odločila naslednje najvišje cene za prodajo mesa: Voli, telce, bik; meso zadnji del kg 9,40, sprednji del 8,50. 2. Krave: meso zadnji del kg 8.—, sprednji del 7,40. 3. Goveje drobovje: jetik kg 9,60, pljuča 8,50, srce 7,50, jetra 7,50, vranica 7,50, ledvice 8.—, vampi 4.—, glava 3,50, možgani 8.—. 4. Teleta: meso zadnji del kg 12.—, sprednji del 10.—. 5. Telečje drobovje: pljuča in srce kg 10.—, jetra 12,50, razžele komad 10,50, vranica 2.—, prižele 4,50.

jetik 6, možgani 4,50. 6. Svinjina sveža in klobase: gnjat sušena za narezek 1 kg 40,90, gnjat za kuho 33,90, salama, surova 33,90, salama kuhana 24,90, vratovina 34,00, mortadela S. B. alla Bologna 20,30, kranjske klobase (150 gr) komad 6,10, hrenovke (62 gr) komad 1,75. — Opombe: 1. Cene vsebujejo vse pristojbine in davčnine. — 2. Meso brez kosti sme biti največ za 25 odst. dražje. Prikladi od kosti ali drobovja ne sme tehtati več kot 20 odst. od kupljene teže. — 3. Ta cenik je obvezen za mestno območje.

d Najstarejša murva je posekana. V Sliviji na Krasu je padla nedavno murva, ki je bila v naših krajih najstarejša predstavnica svojega rodu. Posestnik, ki jo je posekal, je zatrjeval, da ima murva 650 let. Ta letnica se je izročala iz rodu do rodu, saj gospodari družina na istem posestvu že mnogo stoletij. Kakor njegov praded, ded in oče, tako je tudi sedanja gospodar nosil v poletju na njo čebelnje panje. Čebele so onemogočale otrokom, da bi brali na drevesu murve, kar mladina tako rada dela. Tega »prepovedanega sadca« se spominjajo najstarejši vaščani. Sedaj je tudi to očkovoško drevo zadela neizbežna usoda.

d Še nekaj nesreč. Na poledeneli cesti si je zlomila nogo 43letna posestnica Marija Vebrova iz St. Petra pri Novem mestu. — Ko je šla prāt na Krko, si je na poledenem bregu zlomila nogo. Saj Alojzija iz Bršljina pri Novem mestu. — Na cesti je padel in si zlomil nogo 49letni vojni invalid Tomaž Stražar iz Sostrega. — Desnico si je pri padcu zlomila 55letna upokojenka ljubljanske tobačne tovarne Elizabeta Skriha. — Pri padcu v hlevu si je zlomila desnico 37letna žena posestnika Ivana Hrovata iz Žužemberka. — S krušne peči je padel in si zlomil nogo dveletni Vidgaj Janer iz Zagrija pri novomeškem Primskovem. — Iz naročja je padel dvomesečni Ogulin Mirko iz Cirova pri Semiču in si zlomil levico.

d Pri smučanju je padel v bližini Celjske koče mladenič Josip Župan iz Maribora tako nesrečno, da si je zlomil več reber. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico. — 29letni delavec Janer Armid se je v mariborskem gradu onesvestil, ko je sušil sobo in ga je omamil plin. — V neki mariborski tovarni je padel 46letni Rudolf Vezjak z visokega odra v globino in se hudo notranje poškodoval. — Nadalje je v Mariboru zasula kopica lesa 32letnega delavca Antona Vinjaka, ki je dobil hude poškodbe na glavi in nogah.

d Posebno lepo in pristržno so obhajali letos božične praznike v zgornjski župniji. Dosti so pripomogle k temu prelepe nove jaslice, ki nam jih je pripravil naš župnik g. Rejec ter so takšne, da gotovo nobena cerkev na Krasu

nima lepših. Canljivo je bilo, ko je zbor otrol pel pri jaslicah božične pesmi. — V naši župniji je bilo lansko leto rojenih 15 otrok, umrlo pa je 16 oseb. Od leta 1750. naprej se ni pripetil v naši župniji primer, da bi število smrti prekašalo število rojstev. Lani pa je žal bilo takol Sicer smo imeli lepo število porok, kar nam obeta, da bo v letošnjem letu zaključek življenja in smrti ugodnejši!

d Nezgode. Na poledenelih tleh je padel in si zlomil nogo 31letni ključavničarski mojster Karl Rozman iz Dol. Logatec. — S peči je padla in si zlomila nogo 60letna Marija Jeraj, žena posestnika z Vrhnike. — 43letna Slava Krašovec iz Gor. Logatec si je tudi zlomila nogo pri padcu na cesti. — Levo nogo si je nalomil 12letni Vinko Bobnar iz Šmartna pri Dev. Mar. v Polju.

d Na larni praznik sv. Antona so na škrbinskem pokopališču položili k večnemu počitku Kristino Pipan roj. Pavlica. Pokojnica je bila sestra mlg. dr. Andreja Pavlice. Bila je dobra krščanska žena, znana kot pridna, skrbna gospodinja, ki je vodila kot vdova dolgo vrsto let gospodarstvo s največjo razumnostjo. Bog ji daj večni mir in pokoj! Preostalim naše sožalje!

d Pristojna oblast je zvišala prejemke bivšim jugoslovanskim državnim namestnikom za 15% oziroma 10%, računajoč od 1. dec. 1941 dalje. Upokojenci še niso prišli na vrsto.

Kdor nam je kdaj sporočil, da ni prejel »Slovenčevega koledarja«, pa ga je kasneje dobil, naj nam tudi to sporoči, da ga je prejel, da ne bomo delali nepotrebnih reklamacij!

d Nenadoma je umrla Franca Božič iz ugledne otaleško-cerkniške družine. Našli so jo mrtvo pred ognjiščem, ko je pripravljala večerjo. Za družino je bil ta udarec tem hujši, ker je pred 3 leti umrl tudi nenadno starejši sin Anton. Vsem prizadetim najiskrenejše sožalje.

d Bilo srečno! Poročil se je g. Oskar Murovec iz podmelske fars, nečak pokojnega stolnega kanonika Murovca, z gđc. Pavlo Komel, hčerko uglednega posestnika na šempaskem Tabru.

d Ogenj je uničil gospodarsko poslopje. Zadnjo soboto, 24. jan. okrog polnoči, je začelo goreti v gospodarskem poslopju znane Batičeve gostilne in kmetije ob državni cesti na šempaskem polju. Ogenj se je naglo oprjel in širil

Nezgodno zavarovanje poljedelskega delavstva

Ze pred prvo svetovno vojno so nekatere evropske države izvedle zavarovanje poljedelskega delavstva zoper nezgode pri delu. Tem državam se je 23. avgusta 1917 pridružil tudi Italija, ko je objavila uredbu z zakonsko močjo, da so vse osebe, zaposlene v poljedelskih in gozdnih obratih obvezno zavarovane zoper nezgode pri delu.

Pod to zavarovanje spadajo vsi kmečki hlapi, dekle in dinnarji. Za moške je določena doba od 12 do 70. leta, za ženske pa od 12 do 65. leta. Poleg njih spadajo pod obvezno zavarovanje še zemljiški lastniki in zakupniki ter njihove družine. Izvzeti so samo predelavci, ki zaslužijo dnevno več kot 20 lir.

V uredbi o tem zavarovanju je zelo točno določeno, katera dela spadajo pod poljedelsko in katera pod obrtno zavarovanje. V poljedelskih delih je obseženo: obdelovanje zemlje in pobiranje pridelkov, kultiviranje gozda, izsekavanje in obsekavanje gozda, če se isto ne vrši v interesu in na račun katkega trgovskega ali industrijskega podjetja in če pri delu ni zaposlenih več kot 5 oseb. V slučaju, da ta dela vrši trgovsko ali industrijsko podjetje, spadajo delavci pod obrtno zavarovanje.

Ponesrečenec ima v breme zavarovanja, čigar nosilci so posebne Vzemne blagajne, pravico do brezplačnega zdravljenja in zdravlja za vso dobo do ozdravljenja. Poleg tega pa prejema posebno odškodnino, ki bi odgovarjala naši hranarini, in sicer moški dnevno 4 lire, ženske pa dnevno 3 lire. Ta odškodnina pa se prične izplačevati šele z enajstim dnevom po nezgodi.

Izredno vzorno je izvedena kategorizacija rent ponesrečencem. Kakor pri našem obrtno-industrijskem delavstvu, se tudi v Italiji upošteva odstotek delanesposobnosti. Višina rent samih pa se ravna po moči delavčevih življenjskih sil. Pri 100% delanesposobnosti je najnižja letna renta, ki jo prejema ženske ponesrečenke od 55—65. leta, in sicer 3000 lir. Najvišjo rento pa prejema moški na višku svoje delovne sposobnosti od 23—55. leta, in sicer 9.750 lir letno.

Moškim ponesrečencem z družinami je priznana še ta ugodnost, da dobivajo en desetinški povisek rente za ženo in vsakega do 15 let starega otroka, vendar te doklade ne smejo presegati 50% rente. Vdove so glede teh doklad izenačene z moškimi.

Pri pogledu na vse te ugodnosti, ki jih ima po tej uredbi poljedelsko in gozdno delavstvo, pa se nebote pojavi vprašanje: Kdo krije izdatke. Zakonodajalec je topogledno vzel načelo, da kdor se pri delu z zemljo ponesreči, naj ga tudi zemlja vzdržuje in zaradi tega je v Italiji uvedena posebna doklada k zemljiškemu davku. Iz te doklade pa se nato krijejo vsi izdatki nezgodnega zavarovanja.

Uredbo o nezgodnem zavarovanju poljedelskih delavcev je 17. julija 1941 Reški prefekt raztegnil na novo priključeno ozemlje Kolpe in na vso Reško pokrajino. V ljubljanski pokrajini pa je pričel pripravljati pot tej uredbi Oddelek poljedelskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani.

ter ga ni bilo lahko ukrotiti. Prihiti se morali tudi požarni bramborci iz goriškega mesta, da se je posrečilo nevarni ogenj omejiti in oteži hišo in sosedo. Škoda je znatna, saj je med drugim zgorelo okrog 200 stotov sena. Živino so rešili. Kako je ogenj nastal, ni znano.

d Najstarejšega cerkniškega farana so spremili k večnemu počitku na zadnji dan leta. Pisal se je Ivan Lapanje in je bil skoraj 97 let star. Zalostno so zvonili zvonovi cerkijanske podružnice in tudi z bližnjega grička cerkve sv. Ivana, kjer je s svojo pridno in žuljavo kmečko roko pomagal pri zidanju. Vest se je hitro raznesla v presenečenje vsem, ker smo upali, da bo dočkal stoletnico, saj je zgledal še vedno precej trden in zdrav. Dolga je bila njegova življenjska pot, polna truda in skrbi. Vedno pa je bil v svojem življenju zelo skromen in brez posebnih zahtev. Spoštovanje in priljubljenost je užival od vseh, posebno še zaradi zdravega in svojevrstnega humorja, ki ga ni zapustil niti par ur pred smrtjo, ter nadvse zanimivega pripovedovalca iz starih časov in stvari, ki jih je sam v tako dolgih letih veliko doživel. Vsi smo občudovali v njem bister in zelo svež spomin, ko je ponavljal očetovo pripovedovanje o turškem nasilju in Napoleonovi slavi. Zvesto ga je spremljala nad 65 let zakonska družica, ki mu je podarila osem zdravih otrok. Vsi so si znali izbrati spretno pot v življenje. Svojo versko in skrbno vzgojo je nadaljeval pri vnukih in pravnukih. In sedaj ga je sprejel v grob najmlajši sin, ki je umrl pred dvanajstimi leti in ki ga je pokojnik s tolikim veseljem objel, ko se je vrnil iz dolgega 6 letnega ruskega ujetništva. Od tam je prinesel s seboj kal bolezni. Naj bo obema lahka domača zemelja!

d Novi grobovi. V kraški škrlbinski fari so na praznik sv. Antona, ko je farni praznik, položili k počitku g. Kristino Pipan, ki je bila doma iz ribenberške župnije. Pokojnica je bila sestra msgr. dr. Andreja Pavliča in njegovega praravnega umrlega brata dr. Jožeta. Bila je dobra krščanska žena, znana kot pridna, skrbna gospodinja, ki je vodila kot vdova dolgo vrsto let gospodarstvo z največjo razumnostjo. Bog ji daj večni mir in pokoj! — Na kojskem pokopališču je bila v sredo 28. januarja slovesno pokopana g. Franciška Marinič, po vseh briških naseljih in tudi preko njih znana gostilničarka in trgovka. Bila je že v osemdesetem letu, vendar se je do zadnjega z neugnano odločnostjo in skrbjo brigala za vse posle. Brihtno, zgornjo, delavno mater bodo ohranili vsi, ki so jo poznali, v lepem spominu. Naj se spočije v Bogu! Zalujočim domačim vseh dragih rajnikov naše toplo sožalje!

d Rast in smrt v spodnjeidrijski fari. Kakor je navada po vseh župnijah, je tudi v spodnjeidrijski fari g. župnik za novo leto povedal zanimive številke iz tamošnjega farnega življenja: V preteklem letu se umrlo 44 oseb, 23 moških in 21 žensk. Največ mrlivce, 22 po številu, so imeli v hiralnici na Marofu. Tam je umrla tudi najstarejša duhovljanka Marija Tušar, ki je dočakala čez 88 let. Rojenih je bilo 43 otrok, 19 dečkov in 24 deklic. Oklicanih je bilo 16 parov, poročenih pa v domači župni cerkvi 17 parov. To poročilo bi ne bilo popolno, če bi s pohvalo ne omenili č.č. usmiljenih sester, ki se na Marofu v vsej tihozi žrtvujejo za betežne onemogle in hiralce. Njihovo človekoljubno delo spoštuje in visoko ceni vsa idrijska dolina.

Okrog sosedov

s Hrvatski sabor na osnovah hrvatskega zgodovinskega prava je očivil poglavnik dr. Pavelić. V saboru se bodo zbrali vsi poslanci, ki so bili člani zadnjega hrvatskega sabora v l. 1918, dalje vsi hrvatski poslanci, ki so bili izvoljeni l. 1938, potem ustanovitelji in dosmrtni člani osrednjega odbora bivše Hrvatske seljačke stranke in še živeli člani upravnega sveta bivše Hrvatske stranke prava, in končno doglavnik, poglavnikovi adjutanti, komisariji ustaškega generalnega štaba in dva zastopnika reške narodnostne skupine.

s 27 stopinj pod ničlo je kazal te dni toplomer v Zagrebu.

s Krompir na karte je odslej v Zagrebu in sicer 27 kg krompirja na posamezno gospodarstvo.

s Državni zavod za narodno prosveto bodo ustanovili v Zagrebu. V delokrog tega zavoda bo spadala splošna prosvetna delavnost med hrvatskim ljudstvom, dalje umetniške in slovstvene stvaritve, ustanavljanje prosvetnih društev ter nadzorstvo nad istimi, prosvetno delo med ljud-

Reševalcem križank!

Nujno prosimo sledeče:

1. Na kuverti, v kateri nam pošiljate rešitev križanke, napišite vedno v levem kotu spodaj: **K R I Ž A N K A**.
2. Doleg rešitve križanke, ne pošiljajte v isti kuverti nobenih drugih poročil, vprašanj ali reklamacij, ampak jih pošiljajte posebej.
3. Ne pozabite pri rešitvi križank priložiti znamko za 30 cent. Rešitve brez znamk se ne bodo vpoštevale.

stvom potom radijskih oddaj ter sploh nadzorstvo nad hrvatskim prosvetnim življenjem. Ustanova bo imela svoj lasten proračun, ki bo vključen v sestav državnega proračuna.

s Vrnili se bomo samo v osvobojeno Hrvatsko, ali pa nikoli več, je izjavil Poglavnik dr. Pavelić za odhoda v tujino pred 13 leti.

s Znani slavist, 82 letni dr. Milan Rešetar, profesor zagrebaške vseučilišča, je umrl te dni v italijanski Firenzi. Rešetar je bil tudi član zagrebaške Akademije znanosti.

s Pasje kože. V bodoče bo treba na Hrvatskem vse pasje kože prijaviti družbi za usnje. Pasje kože bodo lahko prodajali samo z dovoljenjem omenjene družbe.

s 4000 oseb je bilo že kaznovanih v Zagrebu zaradi slabega zatezanja.

s Predsednik belgajske srbske vlade, general Nedić, je te dni povedal, da pozna odasle Srbija samo še srbsko zastavo, vse drugo pa mora prepušiti pozabi. Sedanja Srbija da mora popraviti 20 letne grehe bivše Jugoslavije, ki Srbiji ni prinesla ničesar dobrega. Novi okrožni načelniki morajo uvesti v svoja okrožja mir in red za vsako ceno.

s Ker tudi v Srbiji šole ob hudem mrazu počivajo, imajo dijaki čas za telesno delo. Pred dnevi je bil cel roj dijakov zaposlen v Belgradu. Njihovo delo so nadzirali profesorji.

s Hladilnice za meso, perutnino, sadje itd. dobi Belgrad. Poleg te bodo zgradili silose v Nišu, Zaječaru, Kragujevcu, Jagodini, Smederevski Palanki in v Pančevu.

s Vse nad 6 mesecev stare svinje in mrjase, ki niso namenjeni za plemo, morajo kmetje takoj začeti pitati, je ukazal podban srbskega Banata.

s Vsak prebivalec Srbije dobi sedaj mesečno 200 gramov mesa, odnosno klobasa.

s V Belgradu je umrl naš rojak Franjo Kisel, sodnik v pokoju. Pred svetovno vojno je služboval v Novem mestu, Žužemberku in Trebnjem.

s O čudnem obitaju poroča srbski časopisje iz pravoslavnega Zaječara. Komur tam ne diši post, lahko najame ženske, ki se ob velikih postnih dneh namesto njega postijo.

s Številno nemških izselencev iz Ljubljanske pokrajine znaša doslej 13.575.

s V Domžalah je te dni umrla 56 letna gostilničarka Ljudmila Kovač, v Radomljah pa znani posestnik in mlinar 69 letni Franc Škerjanec.

s V Spod. Lipnici pri Radovljici je 15 letni sin posestnika Lukana spal z mlajšima bratcem v sobi, kjer je uhajal iz peč plin. Zjutraj so našli fanta mrtvega. Je imel srčno napako. Zadušil se je v plinu.

s Na 10 let je še sta bila obsojena v Erfurtu v Nemčiji mesar Karl Müller in njegova žena, ker sta od izbruha vojne do srede lanskega leta zaklala brez oblastnega dovoljenja 119 svinj, 17 telet in 4 vola, ter sta meso prodajala, ne da bi zahtevala odrezke živilske izkaznice. Njihov pomočnik, ki je nekaj časa pri tem sodeloval, je bil obsojen na dve leti ječe.

s Pri barvanju tkanin je začel pod strojni val 34 letni pomožni delavec Jože Bajec iz Kranja. Bajec je dobil smrtonosne poškodbe.

s Zlato poroko je praznoval nedavno v Gradcu bivši brežiški lekarnar in župan Hans Znidaršič. Iz Brežic mu je poslal čestitke tudi sedanji župan Henrik Klobučar, slavač Znidaršiča kot vzornega Nemca.

s Ali je treba stare zimske suknje oddati? Tisti, ki imajo na štajerskem ponošene, ne več uporabne zimske suknje in nujno potrebujejo nove, lahko dobe proti določenemu številu točk nakaznice za nove zimske suknje. Ni pa še povsem pojasnjeno voraščanje, ali morajo v tem primeru brez-

plačno oddati svoje stare suknje ali ne. V načelu se to zahteva. Stare zimske suknje samo v tem primeru ni treba oddati, če tisti dokaže, da je bodo nosili drugi rodbinski člani ali da bo zanje predelana. Tudi ni še pojasnjeno, ali velja vse to tudi za Ljubljansko pokrajino.

s Novi otroški vrtec. V vseh okrožjih Gorenjske pripravljajo otvoritev otroških vrtcev, ki ponekod že delujejo. Nedavno so otvorili otroški vrtec v Ihanu, potem pa še v Radomljah, Domžalah in Komendi.

s 60 otrok so poslali iz Kranja v mladinsko okrevališče na Bled. Tam bodo štiri tedne pod vestnim nadzorstvom in v dobri oskrbi.

s Dva Slovenca nemška operna peva. Prvi je Anton Orel iz Radovljice, ki je nastavljen kot basist, v weimarskem gledališču; drugi pa Anton Dermota iz Kroke, nastavljen na državni operi na Dunaju kot lirski tenor.

s Crno borzo in tihotapstvo je označil štajerski gauleiter dr. Überreiter za največji zločin v sedanji vojni.

s Ko je hotel odstraniti s tira nekaj primrznjenih pec premoga, se je sesulo na tovarniškega delavca Jakoba Svetino na Javorniku več ton premoga. Delavec so prihiteli, toda, ko so Svetino odkopali, je bil že mrtav.

s Po poročilih zagrebških listov je te dni prestopilo iz pravoslavlja v katoliško vero 25 rodbin z okoli sto člani iz vasi Malega Vukovja, dalje 105 rodbin s 500 člani iz Velikega Vukovja in 100 rodbin s 500 člani iz Stupovačev.

s Preko mikrofona sinom na fronti. Radijska oddajna postaja na Dunaju namerava ustvariti ožje zveze med fronto in domovino na ta način, da bo omogočila posameznim materam govoriti preko mikrofona sinom na fronti.

s Gornjeradgonski grad postane šola Adolfa Hitlerja. V takih šolah se vzgajajo fantje za bodoče voditeljske poklice.

s Dan zborovanj je bil v Nemčiji in tudi na Gorenjskem okrog 30. januarja. Zborovanja so se vršila pod geslom: »Zmagati more samo eden, in to je Nemčija!«.

Kdor nam je kdaj sporočil, da ni prejel »Slovenčevega koledarja«, pa ga je kasneje dobil, naj nam tudi to sporoči, da ga je prejel, da ne bomo delali nepotrebnih reklamacij!

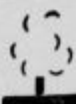
s Pod vlak je po nesreči padla 20 letna učiteljica Greti Mayerjeva iz Grada, zadnji čas uslužbena na šoli v Remšniku. Je podlegla poškodbam.

s Divjačina na mesne karte. Glede gospodarstva z divjačino so v Nemčiji razglasili: Lovec sme 25% parklajste divjačine obdržati zase, 75% pa mora izročiti trgovini z divjačino. Svoj delež seveda lahko proda potrošnikom ali gostilnam.

s V Trzinu je umrla 28 letna Pavlina Kobalova roj. Jerebova. — Prav tam je odšel v večnost 53 letni čestni mojster Fr. Debevec.

s Predlanskim je na Koroškem in v sosednih krajih odpadlo na vsakega prebivalca 48 kg sočiva in zelenjave, lani 75 kilogramov. Letos velja geslo, da se mora količina povišati na 100 kg. Posnemajmo!

Z vsako številko so »Knjižnice lepše. V najnovejši 195 »Več s reč« nam priznani pisatelj dr. Franc Kniflic v pripovedni obliki pokaže bistvo novega reda, v katerem mora biti za fundament več erca, več ljubezni. Vzemite, berite! Cena 70 cent.

Zabavi in pouku

V pragozdu alg

Velikostno je nebo s svojimi mogočnimi nebesnimi telesi. Človek strmi, gleda, občuduje in čuti svojo nemoč. Toda nič manj veličasten ni pogled pod drobnogledom, kjer se nam odpre nov, čudovit svet, ki je prostemu očesu skrit, nedostopen. Kdor ga je kdaj videl, mora priznati, da je res lep, poln čudovitih skrivnosti.

Mimo ribnika grem lepega pomladanskega dne. Površina je pregrajena z zelenimi algami, med katerimi plavajo odlomljene veje okoli stoječih dreves, ob obrežju raste trstje in različna druga zelenjad. Če bi se mogli spremeniti v majhno, drobno, prostemu očesu nevidno ali komaj vidno bitje, bi se nam odprl nov svet drobnih, lepih živih bitij. Med algami in drugimi zelenjem plava in se preganja živ-zav gibkih, steklastih bitij. Njihove telesne votlinice so polne drobnih zelenih kroglic. To so žužuriti kotalčki, tako imenovani po kotalcu ali kolescu, ki ga imajo na sprednjem delu ali na glavi. Kar dve taki kolesci imajo. S tem kolescem, prav za prav so to v kolobarju postavljene migestalke, ki druga za drugo odarjajo po vodi, napravljajo vrtnice ter tako dovajajo živalci hrano.

Nog živalce nimajo, prav za prav imajo eno, ki pa ni noga, marveč peščica, s katerimi se pritirajo na podlago. Nekateri teh živalcev so голе, druge okrajane z oklepi ter izgledajo kot štiti, druge imajo nekeke cevaste hišice, v katere se od časa do časa umaknejo.

Skozi prozorno površino vidimo živahni želodec, vidimo mišice, pa tudi posebno pripravo za drobljenje hrane. Iz ploščice je sestavljen ta mlin ali žvekalnik, ki ne grize, marveč melje vse, kar mu prinese vodni tok, ki ga naprav-

ljata kolesci. Ko zmanjka hrane, potegne svoji kolesci k sebi, kot bi hotela reči: »Zbogom, pri vas nimam več opraviti.« Toda v trenutku se iztegne kot blisk in kolesci začeta svoje delo od začetka.

Nekateri teh živalcev so pokrite z oklepi, druge so голе. Toda, če boš iskal golih ob obrežju, jih ne boš našel dosti, pač pa jih najdeš pristo plavajoče po ribniku. Lahke so in zelo gibčne: one z oklepi pa so okornejše, težje, zato se drže obrežja.

Pa so velike te živalce? Ne, nikakor ne! Kot makovo seme drobna kaplja vode nam omogoča, da vidimo v njej ne le enega, marveč kar več kotalčkov, pa še polno drugih živalcev, praživalic, zvoničnic, menjačic, papučic in druge drobnjake. Med vsemi temi je neusmiljeni gošpodar kotalčnik, ki suče in vrti svoje mogočno kolo ter blašno požira vodo in vse, kar mu voda prinaša.

To je svet zase, majhen svet, pa zato nič manj čudovit. Če človek opazuje nebo, strmi in vzklika: Kako mogočen Gospod je Bog, ki je ustvaril vse to, ta orjaška nebesna telesa, sonce, zvezde, ki jim je dal zakone, kako naj bodijo svoja pota, da ne povzročijo škode. Če pa se ozremo na svet pod drobnogledom, strmi-mo nad lepoto tega sveta, nad umno ureditvijo teh majhnih živalic, ki žive svoje življenje po vseh predpisih življenja, kakor ga živimo mi, umni ljudje. In priznajmo, da niti učenjaki, ki že poznajo zakone in postavbe, pa vso zgradbo zvezd, ne vedo, kaj je prav za prav življenje, ne vedo, kaj je tista sila, ki povzroča vse to, kar imenujemo življenje. Kako majhni smo ljudje, če tudi mislimo, da smo velikil! Majhni, da niti sebe ne poznamo!

zaeluga, da so se piramide dogradile do kraja. Tudi grški Aristophanes je bil prepričan, da pri naša uživanje česna ljudem pogum in moč. Vergil je spesnil o česnu posebno pesem, rimski pesnik Horac pa je bil nasprotnik te rastline. Se več. Bil je sovražnik česna in je šel tako daleč, da je predlagal, naj bi se s česnom pitali samo morilci. Rimski legionarji pa so dobivali dnevno obroko česna, ki je bil v starem Rimu izrazita vojaška jed. Kadar so vzeli Rimljani k vojakom, so znaoci rekli o njem: »Šel je med česnojede!«

Zdravnikova dogodivščina. Mlad zdravnik sedi ob postelji bozne gospodične, ki mu na dolgo in široko toži o svojih bolečinah in težavah. Zdravnik: »Gospodična, vedeti morate, da vaše težave niso prav za prav nikakršna bolezen, temveč zgolj živčnost. Omožite se in ozdraveli boste.« — Gospodična: »Ali res? Kaj pravite, gospod doktor, če bi vzela kar vas?« — Zdravnik: »To pa ni mogoče. Mi zdravniki namreč zdravila sicer predpisujemo, a jemljemo jih ne.«

NEKAJ DOBRE VOLJE

Redkost. Kralj Jurij je nekoč potoval po deželi in se ustavil v neki gostilni, kjer je naročil tri jaja. Ko mu jih prinesejo in zahteva račun, se ta glasi na 10 funtov. »Oprostite, za ta denar si lahko kupite celo kmetijo. Ali so jaja pri vas tako redka?« — Gostilničar: »Jajca ne, ampak kralji!« — Smeje je Jurij plačal svojo ceno.

Prepozno je prišel v šolo. Učitelj Tinetu, ki je zamudil šolo: »Kje si pa spet hodil, da imaš zamudo?« — Tine: »Prosim odpustanja, gospod učitelj. Ravnokar so namreč v naši ulici stražniki prijeli nekega tatu, pa so me mama poslali pogledat, če niso morda prijeli našega očeta.«

Domotožje. Zagovornik: »Visoki sodni dvor! Upoštevati je tudi okolnost, da je bil obtoženec rojen v kaznilnici. Ali je potem kaj čudnega, če ga vleče na rodni dom?«

Mali zlobneč. Postarna gospodična vpraša Miheca: »No, Mihec, koliko misliš, da sem stara?« — Mihec jo previdno ogleduje in pravi: »Največ 21 let.« — Vzhitena od veselja ga gospodična pohvali: »Kako si duhovit, Mihec!« — Mali nato: »Moj brat ima tudi muštake pod nosom in je 21 let star!«

Koliko fantov ima človek? tako je učitelj vprašal Abujevega Drejca. Dreje pomislija in pravi: »Sedem!« Učitelj ga nejevoljen postavi pred šolska vrata. »No, Janko, ali veš ti, koliko fantov ima človek?« vpraša njegovega sosedca. Janko previdno odvrne: »Osem!« In že je pred vratmi. K Dreju in Janku pripriha zasopel zakasneli Vafnov Anzi, ustavita ga in vprašata, koliko ima človek fantov. Anzi jima pojasni, da pet. Nato oba: »Tebe šele bo našel, ko niti s sedmimi in osmimi ni bil zadovoljen!«

Priporočila. »Ali imate priporočilo gospoda, ki ste doslej pri njem delali?« vpraša ravnatelj Dreta šoferja, ki se mu je prišel ponuditi. — »Se ne. Toda ko se vrne iz bolnišnice, ga bom takoj dobil.«

Hudič. Marko ima jezično, zlobno ženo. Ne-koč sedi v gostilni. Čim se zvečeri, se začne urno odpravljati. Pa pravi eden njegovih sosedov, ko je vsak prigovor, naj še ostane, zamen: »Imaš prav, tvoja žena je hudič!« — Zamisljen gro Marko domov, kjer ga obsuje stara s trdimi očiti. Marko se vzdrami in reče pri sebi: »Kako je že dejal: moja žena je hudič!« Žena je zadnje besede ujela in ga sprašuje dotlej, da izve resnico. Njena prva pot je nato k sodniji. Kot prič povabljeni sosedje se izgovarjajo, da niso ničesar slišali. V hudem besednem boju pa uide enemu izmed njih to priznanje: »Res je-e-e deejal, da je h-hudič tvoja žena!« — Sodnik izjavo protokola in razsodi: »Obtoženi se oprostí sleherne krivde. Po izjavi priče N. bi mogel biti užaljen kvečjemu hudič!«

Kupujte knjige »Slovenčeve knjižnice« po trafikah in kioskih, kamor smo jih poslali.

ČLOVEK IN ZDRAVJE

Kakšnih 30 mišic deluje v nogi, da bi bilo njeno gibanje čim bolj harmonično in noga sama skusa na razne načine obvladati napor, ki ga ji prikojamo. Noga postane n. pr. krajša, če preložimo vso telesno težo nanjo, nego če stojimo udobno na obeh nogah.

Motnje mišičnega ravnotežja med hojo imajo za posledico to, da se poveča pritisk na etopalo, posamezne dele njegove kože pritiskne ob usnje in s tem nastanejo kurja očesa. Često vpliva seveda več vzrokov skupaj. Napačna hoja ima za posledico kurja očesa tudi pri obutvi, ki bi se nogi drugače dobro prilagala. Jasno je, da moramo v tem primeru izboljšati predvsem hojo in obnoviti harmonično sodelovanje mišic, kajti čeprav takšno kurje oko samo omeščamo in odtiranimo, bo imela slaba hoja za posledico nova kurja očesa. Potrebno so v prvi vrsti mišične vežbe za noge in etopala, k temu pridejo kopeli in drugi pripomočki, včasih tudi ovojji za etopala. Udobna obutev je naravno tudi potrebna, saj je običajno baš napačna obutev, posebno ženska, tista, ki zavaja k napačni hoji in povzroča ostale težave.

Dvojčki so v človeškem rodu razmeroma pogosti: 80 navadnih porodov pride eden z dvojčki. Redkejši so trojčki (eden na 6400 navadnih porodov), še redkejši pa so četvorčki (eden na 512.000 porodov). Rojstev petorčkov je bilo doslej opisanih okrog 30, šestorčkov pa dvojce. Slednji običajni niso sposobni življenja, petorčki, četvorčki in trojčki le redko. Navadno je eden dvojčkov krepak, drugi pa slab ali celo nesposoben za življenje.

Dobro spanje. Kdor hoče podnevi z uspehom in zadovoljstvom delati, mora imeti dobro prespano noč za seboj. Vsebo zadostuje osem ur za spanje; marsikdo potrebuje manj spanja, marsikdo pa več. Kdor se je navadil na osemurno spanje, bo kmalu čutil, kako ugodno vpliva ta odpočitek na telo in na duha. Zelo dobro je, če epimo pri odprtem oknu; seveda moramo gledati na to, da ni pre-

piha in da mrzli ponočni zrak ne prihaja direktno na nas. Kdor je tako ereten, da ima dvosobno stanovanje, naj odpre okno sosedne sobe. Preden greš spat, nikar preveč ne jej; če preveč ješ, gotovo ne boš dobro spal. Tudi se ne smeš, preden greš spat, baviti s kakšnim težkim problemom; takrat se epanje od tebe poslovi. Prav dobro pa je, če napraviš, preden greš v posteljo, kratek eprehod.

Ali konserviranje uniči vitamine? Tega vprašanja, ki zdravnike in tudi gospodinje vedno na novo zapoljuje, se je z vnezo lotil dr. Lunde v Stavangerju na Norveškem, ki je pred kratkim izvedel zadevna raziskovanja. Izkazalo se je, da se vitamin A pri konserviranju ekoraj popolnoma ohrani in da se tudi vitamin D le v prav majhni meri izgubi. Saj so še tri leta stare konzerve ohranile polno vsebino vitaminov. Nasprotno se pa vitamin C pri sterilizaciji v gotovih okoliščinah uniči. Če na primer zelenjavo, ki jo kočemo konservirati, med vkuhavanjem mešamo, se izgubi že znaten del tega vitamina, dočim ga moremo pri previdnem postopanju ohraniti včasih tudi 80 do 100%. Dalje je ugotovljeno, da se more izgubiti del vitaminov B do ene tretjine, dočim kažejo drugi deli skupine B večjo odpornost.

Dojenček se imenuje otrok od poroda do časa, ko prenehamo z dojenjem, t. j. navadno 9—10 mesecev. Domoženi otrok tehta povprečno 3200 g in je dolg 50 cm. Prve tri dni po porodu izgubi na teži 200—300 g; doseže prvotno težo 8—10, dne in potem pridobiva na teži približno do 6 meseca vsak teden povprečno 200 g, po 6 mesecih pa 150 do 100 g. Ta približek na teži kakor tudi množina mokrih plenice (12—14) ter število in jakost odvajanja (2—4, rumenkasto barvano, redko, kašasto blato) so znaki, da dojenček uspeva.

Zdravilo moč pri gnilobi dlesne (skorbuta) ima samo citronin sok v sredozemskih deželah rastejo citrone, ne pa tudi sok zahodnoindijske citrone.

Cesen. Cesen je bil znan že starim Rimljanom, ki so ga prevzeli od Egipčanov, kjer je bil česen že v prastarih časih kot zdravilo in okrepilo. Farao Keops je delil česen med sužnje kot poseben dokaz svoje naklonjenosti. Bajje gre česnu največja

RADO MURNIK

Matajev Matija

VESELA NOVELA

Slavna Mica je ponosno mencala domov

8.

V prvem razredu.

Dočim so telebanovski modrijani tako strupeno obrekovali, natočevali, obsojali razuzdanega uskoka in mu iz dna srca želeli vse najslabše ne le v Ljubljani, ampak tudi povsodi drugod na tem in onem svetu, jo je Matajev Matija radostno mahal proti daljni Radovljici.

Premleval je, kar mu je bil doma razlagal mnogovedni berač o železnici, o čudovitem stroju, ki kuha sam sebi tako moč, da vleče brez priprege celo vrsto težko naloženih voz čez hribe in ravnine za sabo. Prišel je v dolino; v marsikaterem selu je vprašal, če je Radovljica že kaj blizu, toda povsodi so mu kazali še daleč tja onkraj gora.

Moral je zopet navkreber. Da ga ne bi žulili velenarodni škornji, jih je izzul in obesil na svoj preljubni dežnik zraven čule. Dolgo je korakal zdaj skozi gozd, zdaj mimo cvetličnatih livad. Po ozki stezi je dospel na divjo samoto. Tuintam so stale med ruševjem prtilikave jelše, jerebike in smreke, nalomljene od silovitih viharjev. Med zelenjem so se zibali modri košutniki, rdečkasta lepica, ametistna zaspanka. Nad globokim prepadom se je veličastno vozil temnorjav planinski orel, krožil z razpetimi dolgimi perutnicami in krmaril s širokim belim repom ter odplul proti jugu, koder so se sočili sosedni gorski velikani.

Po tratih, po skalovju je rdel dragomastik; žolta planinska vijolica, lični kamenokroč, elegantni cepce, višnjevi jaglce, jasnomodra zvončica in vse polno drugih prekrasnih, milovonjavih cvetlic je sevalo in cvetelo povsodi, kamorkoli je pogledal potnik. Ob visoko vzraslih temnozelenih smrekah se je vzpenjala planinska srobotina in jih ovijala s veneč čudovito lepih modrih cvetov. Urna skalina jerebika je brzela preko peščenega plazu, izginila za brinjem. Ob navpičnih stenah je spretno in drzno plezal najlepši ptiček visokih gora, planinski plezalček.

Ozka pot je zavila skozi bukov gozd. Oddaleč je slišal Matajev Matija pritrjani žubor gorske vodice. Z gole frate je zagledal širno dolino in ondi se je zabiskavalo v soncu sijajno ogledalo mlade Save. Na visoki livadi bližnje rebri je zapazil kraj vrtoglavega brezdnega družbo divjih koz. Prijazno jim je zamahal z roko in jim želel dober dan; osuple so zrle na čudno bitje s culo in dežnikom, strigle s ušesi in ubežale bliskoma po skalah.

Na položnem obronku je našel vse polno črnomodrih borovnic in rdečih jagod. Nabral si jih je v klobuk, legel v senco in se jel krepčati. Pod mnogovestnim jelševjem je čakal goltnobister potok čez mimo njega po pisanem kremenju. Iz hladovite dolinice spodaj so prizvanele zvonice nevidne čede. Povsodi nasokoli so žvižgali, žvrgoleli in peli kost in tašice, drozgi in penice, brinovke, komatarji in

drugi nadarjeni umetniki; vmes pa so se neokusno zadržale domišljave šoge, vsiljive srake in prenapete kavke brez pravega posluha, brez čustva, takta in tehnike ter delale gozdni simfoniji tako zgago in sramoto, da so se vnebovpijočim diletantom zaničljivo smejale vse kritične žolne, povrhu pa še Matajev Matija.

Prijetna lenoba se je lotevala potnika; vendar se je zopet vzdignil in poslovil od vabljivega poživljaka.

Hoditi mu je bilo še dolgo, dokler ni dospel iz gorovja v prostrano dolino. V najbujši popoldanski vročini se je znojil po prašni cesti in se naposled srečno dolzprašal do pred Radovljice. Velik fant z motiko na rami mu je pokazal mesto in železniško postajo. Truden je sedel Matajev Matija ob robu visoke planote pod košato drevo, odločil priljago, klobuk in suknjo, si brisal potni obraz in vrat in ogledoval okolico.

V nižavi zdolaj je žumela deviška sinjezelena Sava v globoki strugi po dolini, polni svetlobe, polni pisane krasote. Kakor vrelo srebro so se lesketali ob očrnelim mostu valji, se belo peneš zaganjali ob sive skale in lili ob lahnordečem pridu proti jugu. Onostran reke so zeleneli travniki, pašniki, plodne njive, drevje, grmičevje, so belele ceste, temneli gozdovi. Jasno so se odražali rjavi kozolci in kočje od zelenila v menjavih osenah. Ponosna, praznično tiha gora s malone ravnim grebenom je nasproti starodavnega mesteca zaklanjala svet proti zapadu. Ob reki navzgor so se svetili mrki holmi, vratarji planinskemu raju, ki so ga varovali veličastni planinski orjaki s srebrnimi glavami, kipečimi v jasnomodro zanebeje. Okrogin-

Na položnem obronku je našel vse polno črnomodrih borovnic...

krog so godli neutrudni krikaveci svatovsko pesem ganljivo in gladko, brez najmanjše napake. Zdal in zdaj je priletela nervozna čebelica, se zibala po cvetlicah, odbrnela. Priplul je zaljubljen metulj, se lovil v laskavi poetični sapi todintamkaj in odplul s pisanimi jadrji dalje po divni krajini za izgubljenim krasnokrilo ljubico.

Dolgo je gledal Matajev Matija okoli sebe, ne da bi se jasno zavedal očarljive prirodne krasote. In pomajal je debelo glavo, kakor bi se hotel otresti obujajočih se premebkih, neznanih čuvstev in komaj rojena, so mu že zamirala, ginila v duši zaspali.

»Lepo dolino imajo tukaj,« je kimal, »veliko in rodovitno. Če bi imeli mi Telebanovci tako, ej, koliko bi pridelali krompirja!«

Mikalo ga je, da bi šel ogledavat Radovljico, pa se je bal zamude. Videl je, da se na postaji zbirajo potniki, in kmalu je od severa pridrdral vlak. Nekaj trenutkov je Matajev Matija debelo gledal hlačebo velikanško železno kačo, potem je pobral svoje stvari in zdriljal po strmini nizdolu. Ker je bil onkraj tira, ga ni zapazil nihče. Na vozovih stoječega vlaka je videl pod okni bele rimske številke, podobne onim na njegovi uri.

»Andražek mi je svetloval, naj se nikar ne obaram predolgo na postaji,« se je domislil. »Tukaj je enojka, tukaj noter pojdem, v prvi razred, da bo bolj poceni. Naj bo malo bolj zadrž, nič ne de, se pa nekaj trenutkov pozneje pripeljem v Ljubljano, he he!«

»Tukaj je enojka, tukaj noter pojdemo.«

Neopačen je skočil na stranske stopnice konec temnozelenega voza, odprl vrata smuknil na hodnik in zaprl za sabo. Prva vrata na levi je našel zaklenjena in hitel po ozkem hodniku do drugih, ki so bila odprta; le zelenkasta zavesa s črnimi resicami je zapirala vhod. Matija se je sklonil in zlezal pod njo v prazen predelek. Postal je malce in poslušal, kako križe tudi glasovi, kako letajo ljudje ob vlaku gorindol, kako odpirajo in zapirajo vrata. Culo je shranil v gorenjo motvozasto mrežo, dežnik in gorjako pa v spodnjih dveh mrežicah in postavil oprane škornje na pisano preprogo.

»Preneto čedno je tukaj!« je kimal odobravaje. »Vse kakor novo! Kako lep zelen žamet na klopih in ob stenah! Kako lepo bele so te rjuhe! Le škoda, da so že malo luknjaste. Menda so jih pa molji razjedli ali kaj? Kako se lesketa okrogla svetilka izza odevka, na stropu! Lej, lej, kako čisto ogledalo imajo tukaj med obema spodnjima mrežama! Nikjer ni najmanjše pajčince!«

Pogledal se je v štiriglatem zrcalu in se zadovoljno namuzal sam sebi: »Dober dan, Matija! Kaj tako lepega pa še nisi videl svoje žive dni, kajne da ne! Kako lepo mora biti šele v drugem ali celo v tretjem razredu za veliko gospodo! Dobro, da si zadel tako srečno pravi voz, hehe!«

Tedaj je potegnil vlak in Mataj je omahnil na nasprotni sedež.

»Ali se jim pa mudi naprejt,« se je čutil. »Andražek je govoril resnico. Se že peljemo! Kako ropotajo kolesa! Se malo drugače, kakor v Zagorjanovem minju. Prav prijetno se vozim; tako mehko sedim kakor na pernici.«

Presedel se je v kot in ogledaval bele čipke, okrašene s vikanimi krilatimi kolesi in črkami.

»Kaj pa, če bi pogledal malo venkaj?« mu je prišlo na misel. Vstal je in malce odmaknil zelenkasto zagrinjalo, vseže na zlato svetlem drugu in tudi ozaljšano s krilatimi kolesci. Zdal pa je zažvižgalo, vlak je grmel skozi predor. Stennilo se je v vozu.

Matajev Matija se je ves preplašen zgostil v kot; nič manj ga ni bilo strah kakor v risu.

»Ali sem oslepel ali kaj?« se je vprašal drgetaje. »Menda se vendar ne peljem — v pekli? Kaj bo, kaj bo? Oh, Bog mi pomaga in vsi evetniki, posebno pa ti, sveti Matija, preljubi moj patron!«

Prekrižal se je in strahoma pričakoval črnega vruga. Vkratkem pa se je zopet zdanilo in Mataj se je oddahnil prav globoko.

»Hvala Bogu!« je vzdihnil potolažen. »Ven pa tukaj ne pogledam nikdar več, samo da ne bo spet grozne peklenske teme! Le zakaj mi ni povedal Andraž, da se naj ogibam nevarnega okna? Najbrže je pozabil v naglici, ko mi je razlagal toliko drugega.«

Dolga pot ga je bila ulačnila. Vzel je culo iz mreže in sedel zopet v kot. Narezaval si je kruha in sira ter se nasitil dodobra. Nato si je zapalil čedro in puhal proti ogledalu; misli pa so mu uhašale domov.

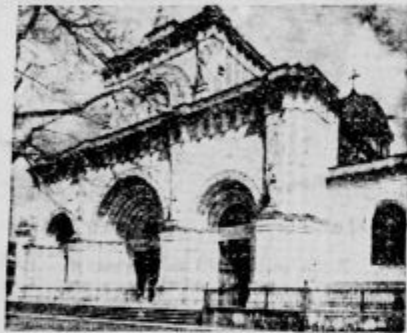
(Nadaljevanje prihodnj.)

Svetovna vojna se je zadnje tedne po japonski napovedi vojne Ameriki in Angliji razteglila tudi na najvrednejše morje na Tihem oceanu.

Dnevno časopisje prinaša poročila o tem in onem in bo morda prav, ako spoštovane čitatelje »Domoljubac« seznanimo za enkrat vsaj z nekaterimi deželami in kraji, kjer že divja vojna vibira, ali pa so vsaj v njeni bližini. Kar začnimo!

Zadnja Indija obsega sledeče, več ali manj samostojne dežele: Birmo, kraljevino Siam, francosko Indokino, angleške nasebine na Malajskem polotoku pod angleškim pokroviteljstvom.

Izmed ravnokar naštetih nas ta čas najbolj zanimajo zadnje nasebine, to je Malajski polotok z glavnim mestom Singapur, ki je veletrdnjava. Na Malajskem polotoku biva poleg Indov in Malajcev, dobra polovica Kitajcev, ki so deloma ubožni »kulijis«, deloma bogati veletrgovci. Angležev je na Malajskem

Stolnica v Manili na Filipinih

Malajska vas na koleh

Kraljevski doorec v Siamu

polotoku malo in so ali premožni trgovci ali dobro plačani uradniki.

Malajske države so važne zaradi velikih množin kositra, zakaj dve tretjini kositra na vsej zemeljski obli daje Malajski polotok. Angleži so presadili v Južno Azijo kavčukovo drevo. Na Ceylonu, Malaki in na Sundskih otokih trvažajo sedaj sedem osmin vsega kavčuka. Kavčukovo drevo je sorodnik našega mlečka. Z zarezami v skorjo pridobivajo tekočino, ki se strjena imenuje kavčuk. O njegovi silni važnosti v mirnem in zlasti v vojnem času, ni vredno izgubljati besed.

Južnovzhodno od Zadnje Indije se razprostira Malajsko otočje, ki obstoji iz štirih Velikih Sundskih otokov (Sumatre, Jave, Bornea in Celebesa), dalje iz Malih Sundskih otokov, iz otočja Molukov ali Dišavskih otokov in Filipinov.

Vsi naštetni otoki so gorati. Najvišji vrh je 4000 metrov visoki Kinibalu na otoku Borneu. Jako veliko je na otokih ognjenikov, nekateri med njimi še delujejo. Java sama n. pr. ima 45 ognjenikov. Radi pogostih potresov so hiše na otokih večinoma nizke in navadno lesene, zgrajene iz bambusa.

Malajsko otočje ima zelo vroče in vlažno podnebje, zato je večinoma pokrito s tropskimi gozdovi in ima, kakor pokrajine ob vročem pasu, zelo bujno rastlinstvo.

Med živalmi Malajskega polotoka je najbolj značilna vrsta opic orangutan na Sumatri in na Borneu.

Prebivalci otokov so Malajci, v gorskih predelih pa žive tu in tam tudi prakulturni pritlikavci, Negriti na Filipinih in drugi.

Od arabskih trgovcev, ki so prišli na otoke v srednjem veku, so prejeli Malajci večinoma mohamedansko vero. Na Javi, kjer prebivata dve tretjini Malajcev, so izobraženi; na Sumatri, Borneu in Celebesu pa so še ljudje dožreli. Pri Dajakih na otoku Borneo je prav do otoka Formoze razširjen grozni običaj plenitve človeških glav. Rojstvo, slavnosti, ko dajo otroku ime, poroko ali smrt praznujejo s tem, da prinesejo domov človeško glavo, ki so jo odsekali premaganemu sovražniku, ali pa tudi nedolžnemu človeku, ki so ga napadli iz zasede. Po nekod na Sundskih otokih jo udomačeno tudi takozvano amokovanje, ki ob-

Po Tihem

oceanu

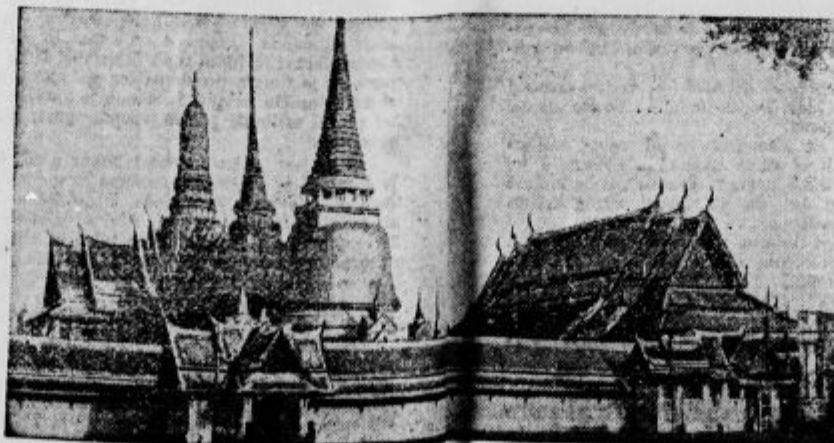
Dominikanska cerkev v Manili na Filipinih

Pred delavsko hišo v Manili

Zemljevid angleških oporišč na Sundskih otokih.

Poslopja kraljevega doora v Siamu

stoji v tem, da divjaka nenadoma napade krvoločnost in leta kakor slep okrog ter zabode vsakega, ki mu pride na pot.

Malajci prebivajo navadno po mostiških, tudi na suhem, s tem se ubranijo vlažnosti, divjih zveri in mrčesa. Na nekaterih otokih (Luzon, Mindanao, Sumatra) grade svojevrstne kočice po drevju kot zavetišča pred sovražnikom. Malajci so izvrstni mornarji. Bavijo se z ribištvom in morekim razbojništvom. Kot mornarji so se svojčas Malajci naselili od Madagaskarja v jugovzhodni Afriki, daleč proti vzhodu po otočjih Tihnega morja ali oceana.

Filipini pripadajo Zedinjenim državam ameriškim. Prebivalci so po ogromni večini malajskega plemena. Najbolj razširjena na Filipinih je katoliška vera, ki so jo sprejeli od prejšnjih španskih gospodarjev.

Filipini so rodovitni. Najvažnejša rastlina je manileška konoplja, vlakno neke vrste buče,

ki je med vsemi vlakni, iz katerih izdelujejo vrvi, najbolj trpežna proti vlagi. Zato rabijo take vrvi po rudnikih in ladjah. Važni so na Filipinih tudi sladkorni trs, riž, kokosova palma in tobak.

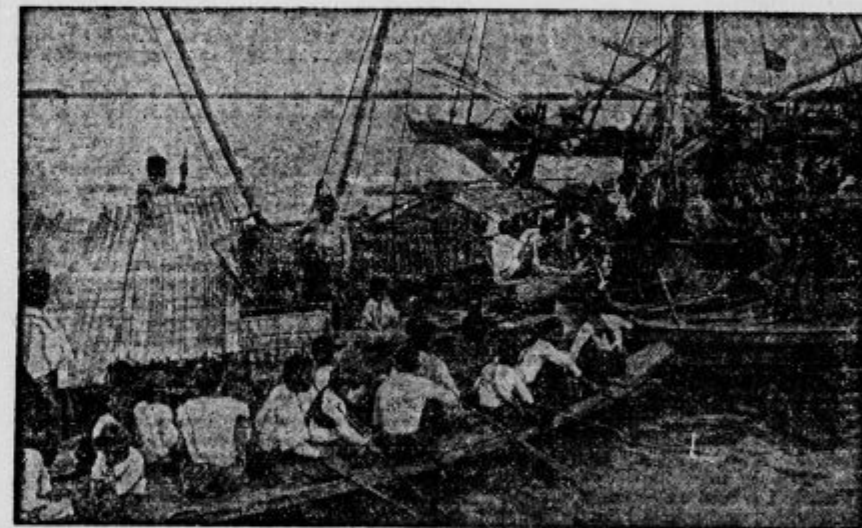
Na največjem filipinskem otoku Luzonu leži glavno mesto Filipinov Manila. Na zahodu od filipinskega otoka Mindanaa je najgloblja točka morja (10.793 metrov).

Ob začetku japonsko-ameriške vojne je časopisje precej pisalo o otočju Hawai v Oceaniji. O tem pa kaj več — enkrat prihodnjič.

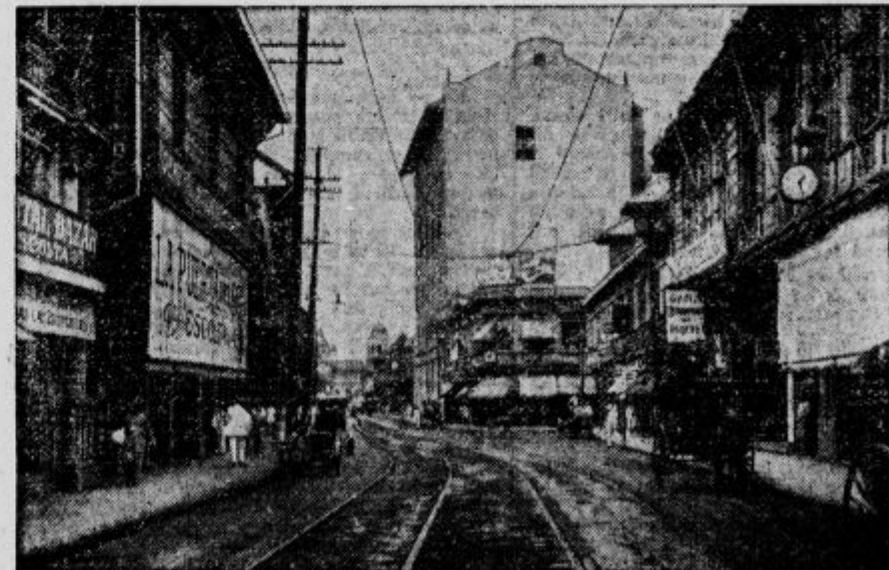
Te dni je napovedala vojno Angliji in Ameriki kraljevina Siam. Zato prinašamo par slik tudi iz te zanimive azijske dežele.

Rižni nasadi na Filipinih

Zinjenje ob bregu neke reke v Siamu

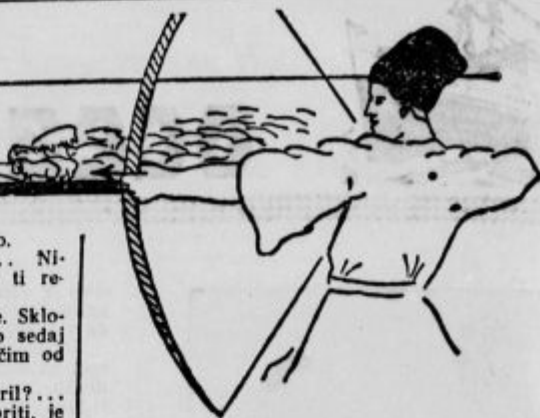

Manila, glavno mesto Filipinov

Poreot s karškimi plani.
Spisal M. De Carnao.

SREBRNA OPANKA

»Ne, prijatelji, nič se mi ni zgodilo. Zadel je samo tebe... Jaz prav za prav nisem niti vedela, kaj se je zgodilo... Ljudje so se smejali.«

»Ali nisi videla Japonca, ki je s svojim nožem meril naravnost proti tvojemu srcu?«
Pajac je govoril s veliko težavo. Deklica ga je prišla za roko in dejala z ginjenim glasom:

»Ničesar nisem videla... Ti si me rešil. Postavil si v nevarnost lastno življenje zame... In sedaj trpiš... Kako hudo mi je, ker ti ne morem pomagati.«

Odvzela mu je lasuljo in mu pogladila lase. Pajac je zaprl oči in stisnil ustnice, da ne bi zastokal.

»Ali te zelo boli?« je vprašala Kibišja. »Kako naj ti pomagam?«

»Ne vznemirjaj se, mala... Saj ni nič hudega... Kmalu bom zopet zdrav. Rana je nerodno obvezana. Popravi mi nekoliko obvezo.«

Deklica mu je previdno zrahljala obvezo in mu popravila blazine.

»Hvala ti! Sedaj se počutim bolje.« je zajecjal ranjenec. »Pojdi počivat. Brez dvoma si utrujena.«

»Pri tebi ostanem, dokler ne zaspiš.« je vztrajala Kibišja.

Pajac se je skušal nasmejniti in dejal: »Potrudil se bom, da bom čimprej zaspal.« Ves izmučen je zaprl oči.

Deklica je sedla na stolček poleg ranjenčeve postelje. Bila je še vedno oblečena v obleko, v kateri je nastopila v areni. Na glavi se ji je košatila velika perjanica. Naslonila se je na posteljo in nepremično zrla ranjenca v je bila silno izmučena.

Ko je tako slonela ob postelji, se ji je znova zbudila misel na beg. Da, zbežati mora, da je kruti gospodar ne bo več mučil! Nikoli več ne bo nastopila s Japoncem. Tudi pogum ima svoje meje!

»Kibišja, ali si še tukaj?«

Deklica se je sklonila nad ranjenca.

»Kibišja, če ostaneš v cirkusu, se ti bo pripetila kakšna nesreča... Na vsak način moraš zbežati. Jaz sedaj dolgo ne bom za nobeno rabo... Kdo te bo branil?«

»Bežati?... Saj o tem neprestano sanjam. — Toda kam naj grem?« je dejala deklica s tresočim glasom.

»Kam naj greš? Kam naj se skriješ?« je ponovil ranjenec s slabotnim glasom. »Čakaj — premisli bom...«

Utihi! In v njegovih utrujenih možganih so se misli začele mešati: kmalu ga je premagal spanec... Po slabotnem, vendar enakomernem dihanju je Kibišja spoznala, da je zaspal.

Sedaj se je deklica čutila še bolj samo, brez obrambe... Do tega trenutka ni še nikoli pomislila na to, da bi morala ostati v cirkusu brez Kitajčeve pomoči... Ob tej misli je strepetala od groze... Mogoče se ji bo posrečilo zbežati... Izkoristila bo zmešnjavo ob odhodu. Saj ji je tudi Kan-fun svetloval, naj zbeži... Jutri bo torej poskusila.

Toda preveč je utrujena, da bi mogla razmišljati. Tudi je še preveč razburjena zaradi žalostnega dogodka, da bi mogla delati načrt za beg.

Zaprla je oči in skoraj bi bila zaspala, če bi je ne bil zdrnil ranjenčev glas. Kan-fun je govoril v spanju... Kaj pravi?... Nerazumljivo mrmra predse.

»Nič te ne ve, nihče... Saj ne poveš nikomur, kajne? — Odgovori mi...«

»Ne, ne bom povedala... Nikomur ne povem...« mu je dejala deklica, da bi ga pomirila.

Toda on je nadaljeval s skrivnostnim glasom:

»Nisem je umoril jaz... Japonec jo je — Zakaj me obtožujejo? — Napil se je. — Saj sem jaz vrzel proč svoje orožje...«

Mala zamorka ga je prišla za roko.

»Prijatelji, nihče te ne obtožuje... Nikakor nisi morilec... Saj si mi prav ti rešil življenje...«

Deklici se je srce stiskalo od bolečine. Sklonila se je nad ranjenca, njegove oči so sedaj bile široko razprte. Z glasom, trepetajočim od groze in bolečine, je jecjal:

»Ti ne verjameš, da sem jo umoril?... Ona draga deklica, katero so hoteli umoriti, je imela modre oči... Kako ji je ime... Ne vem več...«

»Kan-fun, nikar ne misli, da je ona mala deklica mrtva. Imenuje se Kibišja. Ali tega ne veš več? Saj sem ta deklica jaz. Ali ne vidiš, da stoji Kibišja pri tvoji postelji?«

Približala je svoj obraz svetilki, da bi ga mogel ranjenec bolj videti.

Kan-fun se je nekoliko dvignil in jo gledal z zmedenimi očmi.

»Da, da, vidim te. Kibišja si, zamorka... modrimi očmi... Zbežati moraš... Obljubi mi, da boš zbežala... Potem bom zaspal v miru...«

»Obljubljam ti, ubogi moj prijatelj. Ne razburjaj se več! Bodi miren. Kan-fun! Jutri bom zbežala... Ponoči se bom izmuznila iz šotora...«

Ubogi pajac se je ob njenih besedah pomiril. Legel je zopet na blazine in tiho ponavljal:

»Ponoči — da — ponoči...«

Toda kmalu se je zopet začel vznemirjati. Kibišja mu je položila roko na čelo in mu s prsti narahlo skušala zatisniti oči.

Kan-fun jo je ubogal in zaprl oči. Deklica mu je medtem s svojim nežnim, mehkim glasom šepetala ljubezne besede, kakor otroku.

Končno se je umiril in zaspal. Deklica je vstala in gledala njegov izmučen obraz, njegova blede lica, ki so bila še vsa umazana od šminke in njegov rdeče pobarvan nos.

Toda tudi pod to krinko je videla ljubezne poteze svojega zvestega varuha, dobre oči in plemenito srce požrtvovalnega mladeniča, ki je vedno skrbno pazil nanjo in ki je danes postavil v nevarnost lastno življenje, da je rešil njo. Solze so ji napolnile oči, ko se je okrenila in počasi odšla skozi vrata. Vrnila se je v voz, kjer je navadno stanovala in kjer je našla Kornelijo v trdnem spanju.

Odložila je slavnostno obleko in se vsa izmučena zgrudila na posteljo. Nič več ni mogla misliti: v glavi ji je bilo tako čudno prazno. Zaprla je oči, ki so bile še vse mokre od solz in se pogreznila v globok sen.

XXI.

Ko se je že popolnoma zdanilo, je deklico zbudilo iz sna ropotanje voz, ki so odhajali in kričanje ljudi. Spala je do desetih dopoldne, ne da bi se zbudila. Ostalo cirkuško osebje je bilo na nogah že navsezgodaj. Vsi so hoteli s pospravljanjem, da bi mogli čimprej odpotovati.

Deklica se je hipoma spomnila na ubogega ranjenca. Oblekla se je s veliko naglico in hotela steči k vozu, v katerem je ležal, da bi videla, če mu je kaj bolje. Toda cirkusa ni bilo več. Na tleh je bil samo še začrtan velik krog. Ze zgodaj jutraj so pomočniki potegnili platno s kolov, ga zvali in spravili na voz, ki je naložen tudi z drugimi stvarmi, krenil proti novemu cilju. Tudi nekateri vozovi, ki so bili obenem stanovanja igrancev, so krenili na pot. In v enega izmed teh so spravili ranjenega Kitajca in ga odpeljali iz mesta.

»Kako se je počutil?« je razočarano vprašala mala zamorka. »Ali je zelo trpel?«

»Bil je precej slab.« ji je pojasnjeval nekdo; »toda nič več ni tožil, čeprav je njegova rana začela znova krvaveti.«

Kibišja se je vsa žalostna vrnila k svojemu vozu. Ne da bi bila vedela, je odšel njen prijatelj, ki jo je edini razumel, ji pomagal

v težavah in jo branil v nevarnostih. Ali bo še kdaj videla ljubeznega pajaca?...

Ni ji preostalo drugega, kot da se pripravi na beg. Zbrala je svoje stvari in jih spravila v vrečico, v katero je pred letom potisnila Našja njeno obleko in perilo, ko jo je prodala. Ni imela mnogo stvari, katere bi mogla imenovati svojo lastnino: nekaj perila, niz koralov, dve zapestnici in srebrno opanko, ki jo je skrbno čuvala kot spomin na srečna otroška leta.

Varno je imela opanko spravljeno v srebrno vezeni torbici, saj je bila edini spomin na Valjo, ljubezno turško deklico, ki jo je, kljub njenim muham, tako zelo ljubila... Koliko spominov se ji je vzbudilo, ko je gledala ljuba predmeta!... Mala otroška opanka je predstavljala vso njeno preteklost, lepo, brezskrbno otroško dobo in leta trpljenja, ki jih je preživela daleč od doma... Ali ni osamljena opanka podoba njene zapuščenosti?...

Kako daleč je oni dan, ko je mala, nevedna in zaupljiva deklica držala na Jakobovem vozu srebrno otroško obuvalo v svojih rokah v nadi, da ga bo prav kmalu zopet dala svojim mamic!...

Toda, ali bo sploh kdaj prišel dan, ko se bosta obe srebrni opanki združili v Tinatinini hiši?...

Nekaj časa je deklica opazovala opanko, nato jo je skrbno spravila med ostale reči. Solze so ji silile v oči. Toda premagala se je. Nikakor ni smela pokazati svojega razburjenja. Mirno je morala pospravljati in pomagati ženskam pri njihovem delu, da bi nihče ne opazil njenega nemira in ne uganil, kaj namerava.

Zgodaj se je že stemnilo. Ob osmih je Kibišja smuknila iz voza, zavita v temen plašč in s kapuco na glavi. Svoj borni sveznjček je stiskala k sebi in hitela tik ob vozu. Kako rada bi stekla na vso moč, da bi bila čimprej daleč od kraja, kjer je toliko trpela in na varnem pred svojimi mučitelji! Toda ni smela teči, da bi ne zbudila pozornosti...

Mirno je šla po cesti, kakor da bi se ne bala, da jo vsak trenutek pokliče nek strašen glas... kakor da bi ne pričakovala, da jo bo zdaj pa zdaj pograbila neka surova roka... in jo vlekla zopet tja, kjer je toliko trpela... Toda čemu se naj boji? — Nihče je ni videl, ko je smuknila iz voza. Brez dvoma mislijo, da spi... Do jutri jutraj je nihče ne bo zasledoval. Ob tej misli si je oddahnila in pospešila korak.

Kam naj gre? — Naprej — vedno naprej — Vseeno je, kam bo dospela... Samo da se oddalji od cirkusa.

Nenadoma je zagledala pred seboj veliko stavbo, ki se ji je zdela znana... Spoznala je, da je to katoliška cerkev, kamor se je nekoč zatekla. Kako to, da so nočjo vrata kljub pozni uri še odprta?...

Kibišja se je kmalu znašla v temni cerkvi, katero je osvetljevala rdeča luč pred glavnim oltarjem in nekaj svet. Nikogar ni bilo v cerkvi, in dekličini koraki so zamolklo odmevali v praznem prostoru. (Nadaljevanje prih.)

Vsem sotrudnikom!

Sotrudnike »Gospodarja in gospodi-nje« prosimo, da nam pošljejo svoje prispevke vsak teden do četrтка.

Kaj nam pišejo

Zlatomašnik Jožef Knavs - 80 letnik

Dne 22. januarja je praznoval v lepem St. Janžu pri Mokronogu svojo osemdesetletnico gospod upokojeni župnik Jožef Knavs. Srčno dobromu gospodu zlatomašniku prav iz srca privoščimo to visoko obletnico in mu želimo še naprej zdravja in moči, da bi do skrajnih mej človeškega življenja dočaka mnogo srečnih in veselih dni.

Župnik Podbregar — 50 letnik

Dne 21. januarja se je srpeal z Abrahamom g. župnik Pavel Podbregar. Rojen je bil pod Sv. Miklavžem v Tuhinju. Deloval je na raznih krajih naše škofije. Šest let je bil tudi izseljenški duhovnik med Slovenci v Ameriki. Ko se je pred leti vrnil v domovino, je prevzel dušno pastirstvo na Muljavi pri Stični, nato pa je kmalu nastopil župnijo sv. Ožbolta v Črnem grabnu, kjer so ga našli zadnji dogodki. Zdaj uživa gostoljubje g. župnika v Starem trgu pri Ložu. Dolgčas mu nikoli ni, ker ljubi knjigo in učenje. Ob nedeljah in praznikih hodi redno h podružnici sv. Kanceljana na Gornjem jezeru, kjer opravlja službo božjo. Palico ima radi lepšega. Opirati se mu še ni treba nanjo. Svojih pet križev nosi kot mladenci. K jubileju iskreno čestitke!

Marija Lilija — 70 letnica

Te dni je poteklo 70 let, kar je zagledala luč sveta žena upokojenega nadučitelja v Novem mestu ga. Vekoslava Lilija. Ze v zgodnji mladosti jo je življenjska pot odtrgala od doma in jo zanesla najprej na Grm pri Novem mestu k bratu Antonu, ki je tam opravljal službo vrtnarja, potem na Poljsnik, kjer je gospodinjila svojemu sedaj že pokojnemu župniku

bratu Janezu, in kjer jo imajo starejši domačini, ki so jo poznali, še sedaj v najlepšem spominu. Prav te dni poteka tudi 30 let, kar je se naša jubilarica tamkaj tudi poročila s takratnim, tamošnjim nadučiteljem g. Vekoslavom Lilijom, s katerim sta te dni obhajala 30 letnico srečnega zakonskega življenja, žal v odsotnosti sina, ki se še ni vrnil iz ujetništva in ki bi ga ob tem svojem jubileju pač srčno rada videla ob svoji strani. — Gospe Mariji k 70 letnici življenja in obema vzornima zakoncem k 30 letnici poroke iskreno čestitamo, želeč jima skorajšno srečno vrnitev sina in še mnogo zdravih in veselih let!

Rovte nad Logatec. Veliko škode nam je povzročila zgodnja zima, posebno pa sadjarji imamo občutno škodo. Težak sneg je naredil celo razdejanje po sadnih vrtili. Zajček ni mogel do zelene travice pod snegom, zato se je lotil lubja mladih sadnih dreves, ki so bila še nezavarošana. Vremenski preokoli nam napovedujejo, da bo letošnja zima nekaj posebnega, da kaj takega še ni bilo. Do novega leta da še ne bo posebno hudega, po novem letu pa da bo zapadlo na metre snega. Pritisnil bo mraz, ki bo imel usodne posledice. Čeprav so Rovte raztresena vas, vendar sveti električna luč po mnogih hišah. V kratkem bodo električno napeljali še v Grampovcah, pa tudi na Peikovcu bodo kmalu zasvetile žarnice. — Pri spravni pobožnosti devetih prvih petkov je bila na prvi petek cerkev polna vernikov kot ob žegnjanju. Nekaj lepega je bilo videti, kako je vsa ta množica pristopila k sv. ožbi. — Sadjarska podružnica vabi v svoj krog vse prijatelje in ljubitelje te najlepše kmetke panoge. Nove člane vpisuje in pobira članarino Lukančič Janez v Zibrah št. 15. Vsak novi član dobi izkaznico. Zdaj ob začetku novega

leta za gotovo vsi naročite strokovne in druge časopise. »Domoljub«, »Sadjar« in »Orač« so svetovalci slovenskega kmeta. Da bomo mogli več pridobiti iz zemlje, bomo morali tudi več imeti v glavi, ker le v strokovni izobrazbi je napredek. — »Slovenčevega koledarja« ne moremo prehaliti. Je res prelepo darilo naše uprave. Zato še naprej ostanimo zvesti naročniki našega časopisa.

Iz črnobelkega okoliša. Dragi »Domoljub«! Odkar zopet prihajam k nam, te vsi z veseljem sprejemamo, radi čitamo in težko pričakujemo novega. Da bi pa svet tudi o nas kaj zvedel, se na tem mestu oglasimo. Odkar deluje pri nas mlekarica, se je živinoreja precej izboljšala. Ker se mlekarici prostori nahajajo precej v neogovarjajočem položaju, so se začeli nekateri odborniki zanimati, da bi prišla do boljšega prostora in lastnega poslojja. Ustanovljeno imamo tudi živinsko zavarovalnico, katere je že v nekaj primerih izplačala oškodovancem zavarov. vsoto. — Nekateri bolj premožni kmetje po nadomestili gepelj z motorjem na bencin ter si nabavili nove, sodobne obračalne plugje, kateri so se prav dobro obnesli. — Tudi oblika naših streh se je že precej izpremenila: nekdanje slamnate strehe smo nadomestili z opeko in cementom. — Prej težav nam je napravila zgodnja zima, ker je večje število kmetov ostalo brez vsakršne stelje. — Po večerih pa se še vedno oglašajo ob peči kolovrat ter sliši čitanje novo dospelih »Slovenčevih knjig«. — Zaradi nezgodne lege in podnebja je sadjereja pri nas bolj na nizki stopnji, posebno slabo so se obnesli orehi, zadnje čase sajani. — Nekaj ljudi se peča s čebelarstvom, toda bolj iz veselja, kakor zaradi dobička.

Kostanjevica. Odkar smo z državno mejo odrezani od levega brega Krke, smo na naših sejnih močno pogrešali kramarje, ki so prihajali večinoma vsi iz Posavja. Na Antonov sejem 17. t. m. pa jih je le spet nekaj prišlo bogve odkod. Imeli so naprodaj moške klobuke, moške in ženske dežnike, ure, starine in še marsikaj. Živinski sejem na Slinovcah je bil prav dobro obiskan, posebno veliko je bilo kupcev, živine pa je bilo zaradi dosti neugodnega vremena prignane nekaj manj kot ponavadi. Kupčija je bila prav živahna. Kakor slišimo, se bo letošnja pomlad pot na Slinovce temeljito popravila in svet okrog cerkve izravnal. Tako se bo novo sejmišče sejmarjem še bolj priljubilo.

Reber pri Žužemberku. Dne 14. januarja so nenadoma zapeli zvonovi svoj zadnji pozdrav Mariji Zupančič, učenki 5. razreda uršulinske gimnazije v Ljubljani. Komaj petnajstletna je morala že po enodnevni boleznj podleči smrtni kosi. Novica o nagli smrti pridne in zglede dijakinje je globoko odjeknila po okolici. Tru-moma so se zbirali okrog njenega mrtvaškega odra okoličani, da tako vsaj nekoliko pokažejo, kako zelo je bila rajna vsem pri sre. Dekleta, zlasti članice Marijine družbe, so spleta mnogo prekrasnih vencev, da kar jim bodi tudi na tem mestu izrečena najlepša zahvala. Kako so jo vsi cenili, je najbolj pokazal veličasten pogreb. Kljub neugodnemu vremenu so od blizu in daleč prihiteli sorodniki in znanci, da pospremijo rajno na zadnji poti. Na grobu so se posloville od nje članice Mar. družbe s pesmijo. Naj nakloni milostljivi Bog rajni večni mir, vsem žalostnim domačim pa obilno tolažbo!

Catež pod Zaplazom. Pri nas je bil te dni hud mraz. Ono sredo je dosegel svoj višek, ko je toplomer pokazal —27 stopinj Celzija. V nekoliko nižjih krajih je bilo celo —30 stopinj. — Poročila sta se Kamine Marija iz Dolenje vasi in Mandelj Alojzij, sin uglednega posestnika iz Gornje vasi. Obilo sreče!

Mala Loka pri Veliki Loki. Nenadoma se je pri nas na gospodinjaki šoli na Mali Loki slovesno pričelo novo šolsko leto. Slovesnosti so poleg drugih prisostvovali tudi odposlanec kmetijskega ministrstva pri Vis. komisariatu in Prevodu dr. Moseri, načelnik kmetijskega oddelka inž. Anton Podgornik in politični talmik g. Varrini iz No-

vega mesta, ki je zastopal zadržanega okrajnega političnega komisarja dr. O. Graseclija. Slovesnost se je pričela a sv. mašo, ki jo je v zavodski kapelici daroval domači gospod župnik. Po maši se je v učnih prostorih vršila domača slovesnost, pri kateri je najprej spregovoril dr. Moseri o pomenu gospodinjaskih šol ter poudaril žustno vlogo, ki jo v socialnem in gospodarskem življenju ljudstva igra dobra gospodinja, ki jo more vzgojiti dobra gospodinjaska šola. Oblast se tega dobro zaveda in bo Visoki komisariat kakor doslej tudi v bodoče gospodinjaskim šolam posvečal vso pažnjo in jim nudi vso možno podporo. Za dr. Moserijem je spregovoril še g. tajnik Varrini, ki je v imenu Vis. komisarja Ekse. E. Grazlolijs najrevnejši učenki izročil lepo denarno podporo. Po končani slovesnosti so si odličniki ogledali zavod, o katerega ureditvi in delu so se nad vse pohvalno izrazili, naskar so se udeležili skupnega obeda, ki jim ga je priredilo zavodsko vodstvo.

Struge na Dolenskem. Te dni so našli ljudje Pod labrom na njivi, blizu domače hiše, mrtvega posestnika Martina Dolence p. d. Ograjskega. — Pokojnik je bil na več krajih za cekvenika, jako v Hinjah, na Robu, v Strugah in drugod. Bil je tudi slikar-samouk in velik prijatelj in gojitelj cvetlic ter vnet sadjar. Naj v miru počival! — Struge vkljub mrazu prav zdrav kraj; saj je bilo v minulemu letu samo pet mrličev, šest porok, 26 krstov in 14.000 obhajil, v fari, ki šteje okrog 1000 ljudi! — Od 23. oktobra leži vedno sneg. Zapadel je že sedemkrat. Še stari ne skopni, še padeli novi, da imamo vedno belo odejo, a pod njo je še repa in korenje. — Od nevarne bolezni je ozdravel naš špoštovani g. Anton Pogorelec, bivši župan in velik dobitnik vsej Struški dolini, ki rad pomaga vsakemu ob času potrebe. Bog mu daj popolno zdravje!

Vinica. Te dni je obhajala šestdesetletnico rojstva priljubljene učiteljice gđe. Bavdekove. Je sicer že upokojena, vendar je bila ljudstvu vedno v največjo pomoč. Na Vinico je prišla v drugem letu svoje-ga službovanja in je živela ves čas med nami, kjer si je postavila tudi svoj dom. Mnogim je gđe učiteljica pomagala s svojimi darovi. Rada hodi k vsem verskim obredom in se udeležuje petja v cerkvi z veseljem in vnemo, kakor bi bila še v najlepši mladosti. Zelo ljubi belokranjsko narodno nošo in se sama rada obleče v njo. Gđe. Bavdekovi naj da Bog med nami doživeti še mnogo blagoslovljenih let!

Prehrana in bolne oči

Nek ameriški zdravnik je dognal, da je nepravilna prehrana nemalokrat vzrok bolnih in slabih oči. Med mestnimi otroki je mnogo več takšnih, ki imajo bolne oči, ko med podeželskimi. Tudi je med otroki iz premožnejših družin več takšnih, ki imajo bolne oči, kot med revnimi.

Kako si je mogoče to razlagati? Vitamin A, ki ga najdemo največ v zelenjavi, je za zdravje in odpornost človeškega ustroja najbolj potreben. Največ tega vitamina je v spinaci, korenju, jetrih in jajcih. Ker se podeželski otroci hranijo po večini z zelenjavo, saj so elastične in me-so na deželni redkost, so proti boleznim bolj odpor-ni; tudi proti očesnim boleznim.

Sol za obrambo proti hripi

Da se ubranimo hripe je zelo priporočljivo, če večkrat na dan grgramo mlačno vodo, kateri smo pridali nekoliko soli. Tudi je zelo dobro vdihavanje elane pare. Slani vreli vodi dodamo še nekaj kapljic terpentina ali evkaliptove tinkture.

Tudi v drugih slucajih je slana voda zelo učinkovito zdravilo. Tople elane kopeli lajšajo bolečine pri revmatičnih obolenjih, išiaeu in trganju v kosteh. Takšna kopel je zelo primerna za utrjene noge. Na odprte rane polagaj krpe, namočene v prekuhani elani vodi. Kadar bočeš doznati, če si si kakšen ud nalomila ali samo izvinila, okopljaj otelek ud v elani vodi. Otok bo kmalu izginil, če je ud samo izvinjen.

Zenski svet..

Da bo zakon srečen

Kolikokrat stari ljudje obkrožujejo prebimne, lepše čase in trdijo, da je takrat bilo manj nesrečnih zakonov. Do neke mere so njihove črtnice pravilne. Mnogo stvari bi mogli navesti, ki so vzrok povečanemu številu nesrečnih zakonov.

Zahtev, ki jih stavlja današnja družba do žene, so precej drugačne, kakor so bile nekdanje. Včasih je zadovoljstvo, da je žena bila lepa, priključna, dobra gospodinja in dobra mati. Za javno življenje, za socialna vprašanja in za podobne stvari se sploh ni brigala ter je zato njen duševni svet bil nekako ločen od množevnega, vsak izmed njih se je zanimal za čisto druge stvari. Zato je težje prišlo do nesporazuma.

Današnja doba je poudarila ženo prav na vse polje. Zato moč ne vidi v ženi samo matere svojih otrok in gospodinj, ampak išče v njej tovarišico, prijateljico in pomočnico. Prav zato je za socialne zakonito zelo važno, da se žena zanima za vse, kar zanima njenega druga.

Pri mladih zakoncih igra točnost večjo vlogo, kot duševnost. Takrat vpliva žena na moža s svojo lepoto in priključnostjo. Polagoma, ko naravstveno skrbi in se množe življenjske skušnje, pa dobiva duševnost vedno večji vpliv. Že leti mine lepa zamanjost, skladnost duše pa ostane in je nič ne more ugonobiti.

Kako blagodejen vpliv ima na otroke zakonsko življenje, ki temelji na medsebojnem razumevanju! Otroci vidijo v starših več kakor samo vzgojitelje. Tovarštvo med možem in ženo napravi tovariške tudi odnose otrok do staršev.

Zakon, ki temelji na duševni vzajemnosti, mora biti srečen.

Prva naloga žene je torej, da si pridobi možovo priateljstvo. To je temelj srečnega zakona. Če bo žena obračala svojo pozornost na to, kar zanima njenega življenjskega tovariša, se bo tudi on zanimal za njene skrbi. Tako bodo njuni medsebojni odnosi vedno priskrbejši; skupno delo in skupne skrbi ju bodo vedno bolj družile. S tem pa je tudi druga važna naloga, vzgoja otrok, že rešena. In tudi vse druge naloge bo z lahkoto izpolnila, vse težave, ki jih prinaša življenje s seboj, bo brez težav premagala, če jo bo bodrila zavest, da svojega bremena ne nosi sama, temveč ga deli s svojim življenjskim tovarišem.

Kako neguješ lase malemu otroku

Cepprav je otroček še čisto majhen, mu moraš vsak dan laske skrbno počesati z glavnikom in krtačo. Paziti moraš, da to delo opraviš zelo previdno, da ne poškoduješ nežne otrokove kože in da ne iztrgaš las. Tudi umivati mu moraš lase vsakih štirinajst dni z milačno vodo in toaletnim milom. Če so na glavi nastale luske, jih nikar ne skušaj odstraniti s silo, ampak jih namaži z oljem in pusti nekaj časa, da se omehčajo; nato jih z gostim glavnikom previdno odstrani. Nikar jih ne trgaj z nohti. Da se otrok ne prehladi, je najbolje, če mu umiješ glavo, preden ga zvečer položiš v posteljo. Če je dete zelo občutljivo, ali če je mrzlo, mu pokrij glavo z ohlapno čepico.

Ne bodi čmerna!

Dandanes, ko je na svetu toliko gorja, sta dobra volja in smeh toliko bolj zaželeni in potrebni. Zlasti mati in gospodinja, ki nosi na svojih šibkih ramenih pretežno večino skrbi in nadih, bi morala imeti smeh in dobro voljo tako rekoč »v zakup«. Kako sončen je dom, kjer kraljuje vedra in ljubezna gospodinja! Tudi če pride mož ali kateri izmed otrok z žalostno novico, naj te ta ne potare. Vsaka bridkost v začetku boli. Bogi pogumna in močna! Pobrskaj po svojem spominu in našla boš zgod, bodrilo besedo, ki bo potolažila tebe in druge.

»Moje žene nobena stvar ne spravi iz ravnotežja. Vedno se smehlja in pravi: Bo že kako, potrdi!« Mislite, da vas mož opraviha, ko tako pripoveduje o tebi? Ravno nasprotno! Hvali te in je nate ponosen. In otroci se pogovarjajo med seboj: »Naša mamica je tako dobra, ljubezna in lepa...«

Žena, ki je vedno dobre volje in ki se rada smeje, je lepa in mlada, zakaj smeh in dobra volja sta najsrečnejši in najbolj uspešno sredstvo za lepoto. Čmernost in jeza napravljata se tako lep in mlad obraz grd in star.

Dva plašča za zimo in pomlad

Tebi, dekle!

Tebi, dekle, ki vzgajaš brate, sestre in prijatelje, ki boš vzgajala svoje otroke, so posvečene te vrstice.

Učitelj, profesor, duhovnik — se pripravljajo na svoj poklic z dolgotrajnim študijem; in koliko skrbi posvetiš Ti svoji pripravi za tako zvišene naloge?

Tudi skrb za razširitev in poglobitev znanja je nuja, da boš kos svoji nalogi in opora rastočemu bitju od prvih korakov do življenjske izkušnosti.

Mleko

Ni dvoma o tem, da je mleko zelo zdravo in redilno in zato posebno priporočljivo za male otroke. Vendar je znanost pred več desetletji dognala, da ima mleko razen mnogih dobrih lastnosti, tudi eno slabo, in sicer to, da je precej težko prebavljivo, posebno za nežni otroški želodec.

Kako deluje prav za prav mleko v želodcu? Najprej se sesiri, napravijo se kosmiči, ki se hitro zbirajo in sprjemajo v kepice. Želodčni sok kepike zelo težko zmagujejo. Zaradi tega se želodec prav počasi izpraznjuje, prebava je počasna.

Temu nedostatku je prav lahko odpomoči. Mlade matere naj v mleko za svoje malčke primešajo nekoliko »Kneippove« kave. Način je zelo enostaven: pet do šest jedilnih žlic dobro zmletega »Kneippa« se vkuha v en liter mleka. Pusti se vreti najmanj pet minut, nakar se pazljivo precedi. — Tako mleko je bistveno lažje prebavljivo kot čisto mleko.

DAJ MI SVOJE SRCE

(Dalje.)

Magda se smeje: »Štefka, ko boš mati, boš vse to bolje razumela. Šele takrat boš spoznala, da mati pozabi vse trpljenje in skrbi, ko pritisne na srce svoje detece. Ta sreča je tako velika, da je ne prekaša nobeno trpljenje.«

»Saj si svojega gnezdeca nisva napravila zato, da bi bilo prazno, ali da bi v njem sameval en sam ptiček,« se oglasi Magdin mož, »Mnogo veselih in zgovornih otročičev hočeva, dokler sva mlada. Na starost se bova pa veselila v družini svojih vnukov.«

Po stopnicah je pricapljal srčkano dekletce. Nekaj časa je gledalo okoli sebe, potem se je pa skobacalo v naročje Magdinemu možu, vedela je, da je stric Janez neprekosljiv šaljivec.

»Uboga Lizika!« zašepeta Magda Štefki, »Njena mamica je pred dvema letoma umrla, njen oče, moj bratranec je poslal otroka stari mami.«

Lizika in Štefka sta bili kmalu veliki prijateljici. Nekaj dni po Štefkinem prihodu se je že razlegel po vrtu veseli smeh obeh. Štefka se je igrala z Liziko, kakor nekdanj s svojo punčko.

Nič čudnega ni, da je morala svoje bivanje pri prijateljici Magdi podaljšati, nihče ni ljubkega gosta pustil od hiše. Lizika je izbruhnila v jok, če je hotela Štefka oditi. Vselej je prosila očeta, da je posredoval pri Štefki.

Magda in njen mož sta vesela opazovala, da se Štefka in Lizikin oče zblizujeta. Pustila sta, da je stvar sama zorela.

Že ob prvem srečanju z doktorjem Mencingerjem je Štefki glasneje utripalo srce. Ko je polagoma opazila, da se ji tega čustva ni treba braniti, ker se mu ne upira ne razsodnost ne glas vesti, ji je srce prekipelo od sreče in hvaležnosti. Vse se tako lepo ujema: starost, življenjski nazori, celo po vnianosti sta drug drugemu všeč.

Ko je po zaroki dr. Mencinger pritisnil Štefko na svoje srce in jo spoštljivo poljubil, se je zavedla nedopovedljive sreče, da je izpolnila obljubo, ki jo je napravila Bogu in njegovim deviški Materi, da bo poljubila le moža, ki se mu bo tudi zaupala za vse življenje.

V zadregi, pa vendar vesela in ponosna je to zaupala tudi svojemu zaročencu, ko ji je hvaležno poljubil roko.

»Lepšega daru bi ne bila mogla dati, Štefka, tudi jaz ti pri svoji moški časti zagotavljam, da sem v življenju ljubil le dve ženi: svojo mater in mater svojega otroka.«

Štefka je jokala, oči pa so ji sijale v veselju. Tako velike sreče od življenja ni pričakovala. Ko bi mogla ta trenutek dragocenega priznanja pridržati in vkovati v bisere, da bi ga kot dediščino zapustila svojemu sinu, ki naj bi jo neoskrunjeno izročil prihodnjemu rodu...

(Konec prih.)

Nasveti

Rjavl madež od cigaret na krožnikih izginijo, če jih odrgneš z mokrim zamaškom, ki si ga potresla s soljo.

Čevljev ne kupuj nikoli zjutraj, da ti ne bodo pretni. Čez dan se pri hoji noga nekoliko razleže, zato kupuj čevlje vedno le popoldne.

Goreč petrolej moraš pogasiti z mlekom ali s pepelom ali pa ga pokrij s kakšno večjo krpo. Nikakor pa ga ne skušaj gasiti z vodo.

Petrolej hrani vedno na temnem prostoru, ker mu svetloba škoduje.

Posodo iz aluminija, ki je postala temna, osnaži, če jo kuhaš približno eno uro v vodi, v kateri si kuhala ostanke jabolk ali drugega sadja.

Da se volnene rokavice pri pranju ne skrajajo, jih moraš prati z milačno vodo. Ko jih sušiš, jih obesi tako, da so proti obrnjeni navzgor.

Porcelanasta posoda v pečici ne počni, če v pečico potreseš nekoliko soli; preden postaviš vanjo posodo. Sol odvzame preveliko vročino.

Podplati bodo dalj časa trajali, če jih pred uporabo namočiš v lanenem olju.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jožef Zupan - prošt ljubljanski

Jožef Zupan je maloznano ime. Tudi tisti, ki so že prebrali zgodovino naše polpretekle dobe, malo vedo o njem. Malostne slovenske razmere so krive, da naša mladina po šolah o mnogih naših velikih možeh skoraj nič ne ve. V tem pogledu je treba grajati slovensko vzgojo preteklih let, kajti bila je veliko preveč osredotočena na književnost in leposlovje. Tako se je zgodilo, da je mnogo naših velikih mož ostalo pozabljenih; sodobniki so jih še cenili in spoštovali, pri potomcih se je njihova slava razgubila.

Eden takih pozabljenih velikanov je ljubljanski prošt Jožef Zupan. Zupan je bil v sredi preteklega stoletja vodilna osebnost ljubljanskega življenja in dalj časa tudi voditelj in organizator slovenske katoliške skupnosti. To kar je pri nas uveljavil cesar Jožef II. in ko je pripravil duhovščino in ljudstvo na boj z novimi sovražniki vere in Cerkve. Zupan je bil skupno z Jeranom predhodnik Mahnič, Misije, Kreka, Jegliča.

Zupan ni bil tiste vrste voditelj, ki gre z ljudstvom, kamor ga pač ljudstvo v svojih nagnjenjih žene. Bil je široko razgledan po dogajanjih tedanje Evrope, dopisoval je z mnogimi srednjeevropskimi katoliškimi voditelji in je dobro vedel, kaj je ljudstvu koristno, kaj škodljivo. Po tem svojem prepričanju se je ravnal ne glede na levo in na desno, tudi če so manj poučeni, a dobro misleči osemiljetniki nasprotovali. Bil je res voditelj, ki je znal iskati pravih poti in tudi ljudstvo po njih peljati do pravih ciljev. Nasprotovanje lastnih osemiljetnikov mu je prizadejalo mnogo težav, med drugim tudi bolezen, a odnehal ni.

Jožef Zupan se je rodil 12. marca 1811 v Kroplu kot sin preprostega žebjarja. Imel je svetniško mater, ki je že v najzgodnejši mladosti vcepila v srce ljubezen do krepkosti in značajnega življenja. Oče, ki je hotel, da Jože prevzame za njim žebjarsko obrt, je poslal sina v celovško šolo, da se tam čimbolj privadi nemščini, ki bi jo kot bodoči obrtnik nujno potreboval. Na prigovarjanje domačega župnika Grosa, so domači odstopili od svojega prvotnega namena in namenili sina poslati v latinske šole, da se pripravi na duhovniški poklic. V Ljubljani se je Zupan jeseni l. 1829 vpisal v prvo latinsko šolo. V gimnazijskih letih se je Zupan moral mnogo boriti z bedo. Pomagal si je s instrukcijami pri bogatih učencih in je zato svoj lastni študij precej zanemarjal. Po dovršenih šolah je s praviim namenom in z veseljem za duhovniški poklic vstopil v semenišče in po štirih letih bil posvečen 3. avgusta 1836, leta.

Prva leta je služboval kot kaplan po raznih krajih škočije, a že l. 1840. je prišel za stolnega kaplana v stolnico, kjer je poslej ostal kot kaplan, vikar, župnik, dekan in prošt do svoje smrti 1898. V šestindesetih letih svojega službovanja v Ljubljani je razvil izredno delavnost, seznanil in sprijateljal se je z najrazličnejšimi krogi, spojil se je z ljubljanskim prebivalstvom in mu postal res pravi duhovni oče.

To ni bilo nič čudnega, če pomislimo, da je bil Zupan 46 let neprestano dušni pastir pri eni in isti orednji ljubljanski fari. V mnogih družinah so se zgodilo, da je Zupan kak par zaročil, poročil, potem otroke krstil, potem te že odrasle poročil in spet njihove otroke krstil. V marsikaterih ljubljanskih družinah je bil Zupan priljubljen domači prijatelj tako n. pr. pri Trpincu, Staretu, Mahru, Bleiweisu. S temi družinami je delil Zupan veselje in žalost; videl je pa tudi kako so stare meščanske hiše propadale in so na njih mesto prihajali novi ljudje. Zupanova delavnost in njegov zaslužen sloves sta šla preko meja ljubljanskega mesta. Zlasti dve področji Zupanove delavnosti sta važni. Prvo področje je verska in cerkvena organizacija, drugo pa njegovo delo za organizacijo kulturne in politične skupnosti konservativnih Slovencev.

Zupana je gotovo šteti med naše največje organizatorje verskega življenja. Zupan je prvi uvedel v stolni cerkvi majniško župniščno pobožnost. Proti strogi in mrzli pobožnosti, ki jo je zagovarjal jožefinistični sistem, kateri je hotel napraviti iz cerkve državno področje in iz duhovnikov uradnike, je Zupan vpeljeval pravi, ljudski način pobožnosti z Marijinim čaščenjem in ljudstvu razumljivim premišljevanjem trpljenja Gospodovega. Izdal je križev pot, ki ga je takrat živeči škof Slomšek pohvalil kot najboljšo slovensko delo te vrste.

Zupan je pri nas uvedel misijone po farah. Zaradi organizacije misijonov je stopil v stik z jezuiti na Dunaju, ki jih je končno tudi zopet privedel v Slovenijo, da so se po tridesetletni odsotnosti zopet naselili pri nas.

Sploh je Zupan podpiral redovništvo kjerkoli je mogel. Františkani uršulinke ter šolske sestre so v Zupanu imele velikega zaščitnika. Biti zaveznik redovništva v tistih časih ni bilo tako lahko, kajti med prebivalstvom je bilo še veliko jožefinskega duha, ki je bil redovnikom sovražen. Zlasti o jezuitih so imeli ljudje prav čudne pojme.

Zupan je tudi veliko naredil za lepo opremo notranjštine naših cerkev, za nabavo zvonov itd. in je v tem namene potrošil veliko denarja. Kot župnik v stolnici je s pomočjo slikarja Langusa prenovil cerkevno slikarstvo.

Kot šolski nadzornik je veliko pripomogel k dobremu stanju našega šolstva. Bil je podpornik in prijatelj organizatorja našega šolstva Andreja Praprotnika.

Zupan je bil tudi sloveč pridigar. Slomšek, ki je nekoč poslušal v ljubljanski stolnici Zupanova pridigo, je po pridigi ves iznenaden rekel kanonikom: »Častilam vam na takem govorniku; takega nimajo pri vsaki stolni cerkvi! — Pri njegovih pridigah so bile cerkve nabito polne. Njegov življenjepisec pripoveduje: »Največja posebnost njegovih govorov, ki mu je tudi največji in najizdatnejši uspeh pridobivala, pa je bila navdušenost in prepričevalnost, s katero je govoril in poslušalec kar vlekli za sabo. Tudi strogo cerkveni duh je blažilo prejšnjim njegove pridige in jih vernim poslušalcem posebno priljubil. Govorniku se je videlo, da je iz dna svoje duše za sveto stvar užgan, in da je pripravljen prepričati svoje tudi v dejanju pokazati. In kakor skušnja uči, ne more se takemu govorniku nič ustavljati. — Pa še nekaj je treba tu opomniti: Zupan je za predmet svojim pridigam izbral take resnice, ki so bile časi primerne, ki so poslušalce zelo zanimale in o kakršnih sicer poprej ni bilo dosti slišati a prične. Taki predmeti so bili n. pr.: o Marijinem brezmadežnem spočetju, o papeževi nezmotljivosti, o papeštvu in njegovih pravicah, v vplivu katoliške cerkve na sloveško družbo in drugi enaki. O takih predmetih bi starejši, jožefinsko izrejeni duhovniki po nobeni ceni ne bili govorili, že zavoljo tega ne, ker o tem ni bilo dosti v njih knjigah, ali pa celo v nasprotnem pomenu. Ker je Zupan take stvari obravnaval tudi pri slovesnostih na deželi, zanesel je novega oživljajočega duha med duhovščino in ljudstvo in se sme tudi v tem oziru imenovati oznanjevalec nove, od cerkvenega duha prečiščenega, boljše dobe.«

Zupanova delež pri izgraditvi slovenske konservativne skupnosti je tudi zelo pomemben. Proti novotarijam mlajšega razumnštva se je osnovala skupnost starejših rodoljubov, ki so skupaj z mlajšo duhovščino hoteli ohraniti (ohraniti) — latinsko konservare, odtod beseda (konservativen) stara narodna izročila v duhu zvestobe do Cerkve in obstoječega reda. Sprva ta skupnost ni bila bogve kako trdno povezana, skupaj je je držal le odpor proti novotarijam mladim. Može kakor Zupan pa so prinesli v konservativne kroge novega duha, jasnost in načelnost in s tem izdatno pomladili in poživili njen organizem. S tem je bila ustvarjena podlaga za naslednjo veliko stopnjo narodnega prebujenja, ko sta Sušteršič in Krek z prosvetno, gospodarsko in socialno organizacijo ponesla slovensko misel med najširše plasti našega ljudstva.

Dot skozi stoletja

>Angelski pastir<

Konklave, v katerem je bil izvoljen sedanji papež Pij XII., je trajal samo en dan. Kardinali so se takoj sporazumeli, kdo je najbolj primeren in najbolj sposoben, da bi bil izvoljen. Dve stvari sta dovedli do tako hitre odločitve. Najprej izredne sposobnosti izvoljenca in njegova vzvišenost, ki je nadkriljevala ostale, drugič pa izredno resni časi in potreba, da se na zunaj pokaže edinstvo, ki vlada med vodilnimi krogi Cerkve.

Kot državnega tajnika so kardinali Pacellija vsi kardinali prav dobro poznali. Prav zato se je govorilo, da državni tajnik nikoli ne postane papež. Če je bil kardinal Pacelli kljub temu izvoljen, je to nov dokaz njegove veličine.

Pij XII. vlada komaj tretje leto, toda mogli bi o delu, ki ga je že izvršil, pisati zelo mnogo. Jasne smerice je podal v okrožnici »Summi Pontificatus«, ki jo je izdal 20. oktobra 1939.

Kakor njegova predhodnika, se tudi Pij XII. trudi za mir. Saj je to njegovo stremljenje izraženo v njegovem geslu: »Po pravičnosti k miru«. Ne torej mir za vsako ceno, ampak pravičen mir.

Kot apostolski nuncij v Nemčiji se je svoje dni trudil za mir, ko je sklepal konkordate z Bavarsko in Prusijo ter pripravil konkordat z Nemčijo, ki je bil sklenjen leta 1933. Kot državni tajnik je od l. 1930—1939 zvesto sodeloval pri njegovi mirovni politiki. Odkar je postal poglavar Cerkve, se je za to politiko, če jo smemo tako imenovati, še bolj zavzel. Že na dan svoje izvolitve je v svojem radijskem govoru razodel svojo misel. Še bolj je to poudaril tik pred začetkom nove vojne, dne 24. avgusta 1939. V svoji težnji po miru se Pij XII. ne omejuje samo na katoličane, ampak bi hotel utrditi mir med vsemi narodi, med vsemi državami, med vsemi cerkvami.

To prizadevanje za mir ga nikakor ne ovira, da ne bi posvečal svoje skrbi tudi drugim nalogam. Prav posebno se je zavzel za poživitev verskega duha. Hoče, da bi Cerkve poživljali nadnaravnih, božji duh, ki napolnjuje njegovo dušo. Že sama zunanost Pija XII. in njegove besede izdajajo človeka, ki resnično živi iz vere. Vsakdo, ki se mu približa, ima ta vtis. Čutili so to oni, ki so se mu približali ob evharističnih kongresih v Buenos Airesu in Budimpešti, ob jubilejnih slovesnostih v Lurdu in ob blagoslovitvi bazilike v Lisieux-u.

Pij XII. je postal papež potem, ko je dolga leta bil v diplomatski službi. Dobro je izvežban v tej umetnosti, ki polaga večjo važnost v to, da zna kdo bolj molčati, kot pa govoriti. Papež Pij XII. polaga posebno važnost tudi na umetnost v govorjenju in v poznanje jezikov. Prepričan je o uspešnosti lepo izražene misli in besede, ki prihaja do posameznikov v njihovi materinščini. Zato Pij XII. s posebno skrbjo pripravljajo svoje govore. Do sedaj je bilo izdanih že več kajig teh govorov v raznih jezikih. Gotovo bodo v bodoče izšle še nove. Nobenega dvoma ni, da so ti govori vredni, da se ohranijo, saj so polni krščanske modrosti in očetovske ljubezni.

Važno odkritje

Casopisje pripoveduje o odkritju, ki ga je napravil neki južnoafriški zdravnik, in ki bo še velike važnosti za človeštvo. Izumil je namreč način, kako bi bilo mogoče napraviti živila za dolgo dobo neskvajljiva.

Ta zdravnik, dr. Jay, specialist za bolezni črevesja, je delal v svojem zdravilišču poskuse, pri katerih je hotel iz sladkorja izvežati primerno snov za injekcije. To delo je trajalo nekoliko tednov in pri tem je zdravnik v svoje presenečenje ugotovil, da cvetlice in sadje, ki je stalo v sobi za poskuse in je bilo izpostavljeno plinom, ni pokazalo niti najmanjšega sledu ovelosti.

Pojav je začel raziskovati in je ugotovil, da so bili v resnici plini, ki so poživljali rastline na takšen način. Drugi znanstveniki so odkritje prav tako proučili in pravijo, da bi bilo mogoče s sladkornim silekom ohraniti jajca devet mesecev popolnoma sveža, sadje leto dni itd.

DIMNIKAR

C. Invernizio:

ZA NAŠE MLAJŠE

(Dalje.)

(Dosedanja vsebina.)

Dimnikar, mojster Petron se je poqodil z gorjanko iz Savoje, materjo Kabel, da lahko odvede dvajsetletnega sina, ki mu je bilo ime Plezaček, v Turin, kjer mu bo preko zime pomagal čistiti dimnike. Mati Kabel je sicer nerada privo-
lila, a je bila prisiljena zaradi rev-
ščine, ki je vladala v hiši. Teden
pozneje naj bi Plezaček odšel z
mojstrom, v družbi drugih dimni-
karčkov.

Ta je končal zaradi bolezni v kakšni bol-
nišnici, oni je umrl, ker je padel z dimnika,
drugi je spet zapustil svojega gospodarja in je
šel za slabimi tovariši po poti, ki vodi v pogubo.

Kaj, ko bi katera teh nesreč doletela nje-
nega Plezačka?

»Ohi! Moj Bog, moj Bog,« je klicala uboga
mati in izbruhnila v jok. »Tebi ga priporočam!«
Otroka sta se vzemirila.

Grilka se je stisnila k mami in jecjala:
»Ne jokaj, mamica, sicer bom jokala tudi
jaz.«

Plezaček ni vedel, kaj bi rekel. Da bi poto-
lačil mamico, ji je splezal na kolena in ji vrgel
roke okoli vratu.

»Mamica,« je mrmral med poljubi, »saj te
ne bom pozabil, ostal bom pri tebi, če na vsak
način tako hočem.«

Toda kmalu se je uboga gorjanka pomirila.
In tako je zdaj ona začela tolažiti in osrče-
vali otroka.

»Ne... ne: saj pojdeš, Plezaček. Nikar ne
jokaj, Grilka, jaz imam že suhe oči. Dala sem
samo duška prvemu trenutku bolečine, zdaj sem
se potolažila ob misli, da bo moj dragi Plezaček
znal ostati priden, pošten, kakor je bil doslej;
kakor je bil tudi njegov očka.«

In stiskajoč krepko ob srce otroka, mu je s
tihim glasom dajala sto in sto osrčujočih opo-
minov.

Plezaček je poslušal in obetal. Dobra mati
je nadaljevala:

»pomniš, se tudi, ko boš daleč od mene,
da boš vsak večer opravil svoje molitve, preden
pojdeš spat, pa zjutraj, kakor hitro se boš pre-
budil: izmoli kakšno molitvico tudi, preden se
boš lotil dela. Ne druži se s slabimi tovariši; ne
bodi neposlušen svojemu gospodarju. Glej, da boš,
kadar se na pomlad spet vidimo, še vedno moj
dobri sinček, in mi boš mogel kakor sedajle, brez
zardevanja pogledati v obraz.«

Plezaček je priklimal in bil globoko ganjen,
ko mu je mati položila roko na glavo in dodala:

»Bog naj te blagoslovi, sinko moj, kakor te
blagosloviljam jaz, in naj čuva nad teboj! Če bi
bil kdaj na tem, da bi hotel narediti kaj sla-
bega, tedaj pomisli name, na svojo sestrico, za-
pomni si, da bi se midve pač mogli vdati v ne-
»

**Agitirajte in pridobivajte
nove naročnike najboljšemu
tedniku »DOMOLJUBU«!**
8

srečo, da pa bi umrl, če bi zvedeli, da si bil
kriv in nepošten.«

»Ohi! mamica, ostani mirna: rajši bi umrl,
kakor pa storil kaj slabega.«
In spet poljubi in solze.

II.

»Sinji križ« se je dvigal na neki planjavi, na
dna ozke, temačne doline, obdane od gor, ka-
terih vrhovi so bili pobeljeni od snega.

Onega hladnega, a vedrega jutra se je truma
dečkov, v spremstvu mater, očetov ali sester,
zbirala okoli »sinjega križa«, pričakujoč mojstra
Petrona. Obleženi so bili v značilno dimnikarsko
obleko in imeli na hrbtih vsak svojo vrečo z
obleko in orodjem za delo.

Nekateri dečki so imeli rožnat obraz, moker
od solz; drugi pa so se smejali, šalili in zmig-
gavali z rameni ob materinih ali očetovih opo-
minih.

Plezaček se je stiskal k materinemu krilu,
dvignil kdaj pa kdaj proti nji vlažne oči in se
skušal smehljati svoji sestrici, ki ga je tudi pri-
šla spremiti.

Dečko je bil bolj žalosten ko prej. Nekak
plah nemir, nekakšen občutek kakor od strahu
ga je spreletaval ob misli, da bo zapustil pla-
nine, kjer je doslej srečno živel, pa prepade in
pečine, po katerih se je vzpenjal s svojo kozico,
prepeval, žvižgal in trgaj gozdne cvetlice, ter
kočo, ki mu je bila, čeprav borna, dražja od kra-
ljevske palače in kjer je tako mirno spal. A bolj
ko za vsem drugim je žaloval za poljubom, ki
mu ga je bila vsak večer in vsako jutro dala
njegova mati.

»Ej, Plezaček, mar nisi zadovoljen, da od-
hajaj?« mu je zaklical tovariš, fant štirinajstih
let, s kodrastimi lasmi in hudomušnimi očmi v
nepravilnem obrazu, katerega mišice so kazale
raznotere smešne izraze.

Imenovali so ga Balin. Nihče ni vedel, čigav
sin je. Redila ga je iz usmiljenja neka gorjanska
družina, ki se je že več let okoriščala s tem,
da ga je oddajala za dimnikarja.

Toda Balin se ni nikoli pritoževal.

Fant je bil zaradi prirojene duševne dobrote,
zaradi neizčrpane dobre volje in zaradi nenavadne
razumnosti ljubljen od vseh. Plezaček je čutil
veliko naklonjenost do njega. V gorah take uboge
sinove nepoznanih staršev ne gledajo s tistim
neupravičenim prezirom, ki ga včasih srečujemo
v mestih: celo varušiva so deležni in privlačijo
srce in simpatije.

Mati Kabel in Grilka sta radi sprejemali Ba-
lina v svojo kočo in nekajkrat je použil del Ple-
začkove torbe.

In tako je v srcu malega zapuščenca vznik-
nilo nad vse goreče prijateljstvo do Plezačka in
gorjanke, ki je zmerom postopala z njim kakor
s sinom. Do Grilke pa je dečko imel nekakšno
slepoto naklonjenost in večkrat je ostal v njeni
bližini kakor zamaknjen, da se mu je dekletce
moralo smejati. Toda to jutro se ni niti malo
menila zanj, tudi ubogi Balin se je ni drznil po-
gledati.

Plezaček je odvrnil na tovariševo vprašanje:
»Kako pa naj bi bil zadovoljen, ko zapuščam
svojo mater in sestro?«

»Imaš prav,« je dejal Balin, »toda saj se
bova vedno pomenkovala o njih, pa se nama bo
zdelo, da sta nama blizu.«

»Dober si, Balin,« je prijazno dejala gorjan-
ka in položila svojo roko dečku na glavo. Ta pa
se je, da ne bi pokazal svoje ganjenosti, tako
namrdnil, da je izvalil nasmeš prijatelju. »Vem,
da hočeš dobro mojemu sinčku, zato ga pripo-
ročam tebi.«

»Tudi jaz ti ga priporočam, Balin,« je dodala
Grilka.

Dečko si je položil roko na srce.

»Zanesite se name,« je odvrnil, »prisegam
vam, da bom vedno blizu in ga bom ob kon-
cu zime privedel nazaj živahnega kakor ščin-
kavca in s polno vrečo zlata. In takrat se bomo
smejali... juhe.«

Napravil je kozolček, kar je zbudilo splošno
veselost.

V tistem hipu se je prikazal Petron.

»Ste pripravljeni, dečki?« je zaklical. »Ne
manjka nihče?«

»Ne!«

»Dobro. Torej poslovi se, pa hajdi!«

Za trenutek je sledilo izmenjavanje poljubov,
opominov in besed, pretrganih od ihtenja.

Plezaček se ni mogel več odtrgati iz objema
matere in sestre, ki pa sta imeli poljub in mi-
lovanje tudi za Balina.

»Hajdimo! Končajmo to!« je zagrmel mojster
Petron in tako preprečil poslednji izliv nežnosti.

Dečki so hiteli za svojim gospodarjem, toda
spet in spet so se obračali in še dalje pozdrav-
ljali s čepicami, medtem ko so na mestu ostali
mahali z rokami, robčki in predpasniki.

Ko sta mati Kabel in Grilka izginitili Plezač-
ku izpred oči, se je temu izvil iz prsi dolg vzdih-
ljaj in obšla ga je misel, da se najlepši del nje-
govega življenja, njegovi dnevi prostega, lahko-
miselnega, srečnega, milovanega otroka ne bo
nikoli več vrnil.

Medtem ko so mu začele solze teči po obra-
zu, ga je Balin prijel pod pazduho.

»Béži no, ne jokaj več,« mu je dejal. »Saj ne
gremo v smrt. Kmalu pridemo nazaj! In poleg
tega jok napravi človeka grdega.«

»Ti se nikoli ne jokaš, Balin,« je pripomnil
neki tovariš, »pa si le najgrši od nas vseh!«

Vstal je splošen krohot. Tudi Balin, ki ni bil
prav nič zamerljiv, se je z drugimi vred smejal
ob tem dovtipu.

Razlegel se je glas mojstra Petrona:

»Zapojte, dečki moji, zapojte,« je velel, »tako
se boste razvedrili in tudi pot se vam bo zdel
krajša.«

In s svojim hripavim glasom je sam ubral
znano popevko.

(Dalje prihodajti.)

Tonka, mala Robinsonka

(Dalje.)

Vseda se je pod drevo, ki je raslo ob obrežju, da se malce odpočije. Zakaj dobro uro se hodi in boste noge jo bole, kadar mora broditi po vročem pesku.

Kakšna lepa drevesa rastejo tu in kako dobro diši od njih! In te lepe velike cvetke, ki se vzpenjajo na visokih stebelcih proti nebu in imajo take čudne velike cvetove, kakršnih Tonka ni še nikoli videla!

Tonka jih gleda nekaj časa, potem pa začuti, da je lačna. Tako zelo lačna. Saj že od snoči ni nič jedla in zdaj po tej dolgi poti ji lakota še bolj nagaia. In kako je žejna! In nikjer ni potočka z bistro vodicco. Samo morje daleč naokoli. Morska voda pa je slana in ne gasi žeje. To Tonka že ve, saj je je snoči dosti popila. Brr... še zdaj ima slana usta.

In sonce še kar naprej pripeka, da se Tonka vsa poži. Rada bi vsaj malce sence, te vročine ne more več prenesti, kar oči jo ščeme.

Poleg nje raste velika rastlina z debelimi mesnatimi listi. Tonka jo utrga, zvije liste skupaj in jih poveže z debelo ovijalko in že ima lep slannik s širokimi okrajci. Povezne si ga na glavo in se oddahne. Neko-liko bolje je že, sonce ne more več do oči. Nato pa se zlekne pod drevo in zatisne oči. Samo za hipce, za pol urice bi zaspala, tako zelo je trudna.

Čok, čok!

Oj, to pa bolil Kaj neki je?

Nekaj debelega, kosmatega, kot velikan-sko črno jajce se ji je zvalilo pred noge.

Tonka se te velike kosmate reči še dotakniti ne upa. Kaj pa, če je kača ali kaka druga huda žival? Vse je mogoče v tej čudni, nepoznani deželi.

Čok, čok!

Nova debela kosmata kepa je priletela na zemljo in udarila ob velik kamen blizu nje.

Kdo jo obmetava s temi velikimi, težkimi krogli?

Ozre se navzgor in zagleda opico, ki zbeži s polovico debelega, črnega jajca med šapami. Urno skače z veje na vejo in nazadnje obsedi na močni lijani in se ziblje na

njej kot na zibalki. Z repom se je ovila okoli nje, prišla jajce med svoje šape in zdaj glo-da in pije iz velikega črnega jajca.

Tonka jo gleda in dobra misel ji prešine glavo. Urno pobere jajce, ki je udarilo ob kamen in se razbilo... no, saj je polno mleka.

Čudno mleko je to, Tonka še nikoli ni takega okusila, kar v dušku ga popije.

Vsa je zopet sveža.

Nato zasadi zobe v belo meso v jajcu. Rumenjaka ni v njem, zaman ga išče Tonka, pa tudi beljak ji izvrstno tekne.

Tako je opica naučila Tonko jesti koko-sove orehe.

Odkritja

Tonka se je okrepčala in odpočila. S širokim slannikom na glavi je vstala, pobrala še drugi oreh, in nadaljevala svojo pot ob morskem obrežju.

Moralo je bili okoli poldne, zakaj sonce ji je slalo ravno nad glavo. Tonka ni videla svoje sence v pesku.

In danes je bila nedelja. Pred osmimi dnevi so bili še z očelom in mamo skupaj pri sveti maši na ladji.

Da, pri maši... na ladji. In kako lepo so peli!

Za kratek čas si je Tonka zdaj zapela te pesmice, kolikor jih je znala. Nekaterih se je naučila že doma. Mama ji je v zimskih večerih vedno pela in ona je ponavljala pes-mi s svojim srebrnim glaskom.

(Nadaljevanje prih.)

Pri botri na zapečku

Dragi prijatelji in prijateljice! V lepem številu ste se že zbrali pri meni — prav vesela sem vas. Že vnaprej vem, kako prijetno nam bo na mojem zapečku. Po vrsti, kakor ste prišli, se bomo porazgovorili med seboj. Seveda pa ne morete biti vsi hkrati na vrsti, moj zapeček je premajhen. Komur bi se zde-

lo, da mora predolgo čakati, naj se tolaži z modrim naukom: Le dolgo počakaj, bo kmalu!

Draga botra z Griča na zapečku! Po dolgem času smo prišli v Beograd in se najprej našli v cerkvi Kristusa Kralja v Krunski ulici. Tam dobivamo vsak teden Domoljuba, kakor smo ga dobivali doma na Bledu. Jaz sem Marla, ki sem bila prej Gorenjka, se-daj pa se neprosovoljno nahajam s sestricjo Bernardko in mamico in atkom v Beogradu. Kako lepo je otrokom pri vas v Ljubljani, ker lahko hodijo v šolo! Jaz pa bom za eno leto zaostala. Dolgčas nam je po naši rodni zem-lji. Zato, draga botra, Te prosim, da naju s kako pravljico razveseliš, da bodo čim hitreje minevali naši žalostni dnevi. Iz dalje pošiljava Tebi in vsem naročnikom Domo-ljuba pristrčne pozdrave Marla in Bernard-ka S.

Vaju, Marla in Bernardka, sem se na svojem zapečku posebno razveselila. Saj tu-kaj v Ljubljani vedno mislimo na vse naše ljudi, ki so sedaj raztreseni po svetu, poseba no pa še na vas, otročičke. Le dobro se držite in poguma ne izgubite. Za dežjem vedno posijte sonce — mislite na to! Ko bo konec sedanje povesti o Robinsonki, bom spisal pravljico nalašč za vaju, da vama bodo hi-treje minevali žalostni dnevi. Pozdravim va-ju in očka in mamico in vse Slovence v Beo-gradu Vaša botra z Griča.

K. Mišigoj! Kot vidiš, si miselno nalogo prav rešila. Tudi božično uganko sem pre-jela. Pozdravi Botra.

Draga botra!

Že 15 let smo naročeni na »Domoljuba«. Čitala sem, da bi nas otroke rada spoznala po pismih. Zato ti tudi jaz pišem. Mama me vedno sili, naj šivam nogavice, a jaz te sli-kam za pravljicami. Stanujem na Friškovcu, Hodim v 4. razred k uršulinkam.

Sedaj imam počitnice, zato te povabim na sankanje. Če pa te bo zeblo, imamo tudi pri nas gorko peč. Prosim te, ne vrzi mojega pisma v peč. Na svidenjel

Sotlar Nada, Ljubljana.

Draga Nadal Veš, prav rada bi se prišla s teboj sankat, ampak prav zdaj me drži hu-da pulika v kolenu in ne morem nikamor s svojega zapečka. Počakaj, da se pozdravim, potem pa morda pridem, če ne bo takrat sneg že izginil. Ampak veš, če hočeš k meni na zapeček prihajati, moraš tudi nogavice ši-vali. Dunč s sirganimi nogavicami ne ma-ram videti okoli sebe. Pozdravljenal Botra z Griča.

Haggardova povest »Dekle z biseri«, ki ste jo toliko želeli, bo izšla v »Slo-venčevi knjižnici« čez nekaj tednov.

